

Ronja-Marita Raastad

ER FRITIDSKLUBBER LØSNINGEN?

En kvantitativ undersøkelse om problematferd blant klubbungdom i Oslo

**Masteroppgave i sosialt arbeid
OsloMet – storbyuniversitetet
Fakultet for samfunnsvitenskap**

Oslo 2020

Sammendrag

Formål: Med denne masteroppgaven er formålet å undersøke om det er mer problematferd blant ungdom som går på fritidsklubb i Oslo enn blant de som ikke går på klubb. Videre undersøker jeg om deler av denne sammenhengen kan forklares av opplevd vold i nære relasjoner eller foreldrerelasjon.

Teoretisk utgangspunkt: Studiens hypoteser tar utgangspunkt i sosial kapital, teori og tidligere forskning om problematferd, fritidsklubber, vold i nære relasjoner og foreldrerelasjon. Mål på foreldrerelasjon, opplevd vold i nære relasjoner og deltakelse på fritidsklubb blir benyttet for å måle sosial kapital på mikro- og mesonivå.

Metode: I analysene bruker jeg tverrsnittsdata som er samlet inn til undersøkelsen Ung i Oslo 2018. Det analytiske utvalget består av 10 780 elever på ungdomsskolen. I en innledende analyse viser jeg bivarierte sammenhenger mellom problematferd og studiens øvrige variabler: deltakelse på fritidsklubb, vold i nære relasjoner, foreldrerelasjon, kjønn, klassetrinn og bydelstilhørighet. Jeg har deretter gjennomført en multipl lineær regresjonsanalyse for å se om deler av sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på klubb kan forklares av at ungdommene har opplevd vold i nære relasjoner eller har en dårlig relasjon til foreldrene sine. Kjønn, klassetrinn og bydelstilhørighet er brukt som kontrollvariabler.

Resultater: Analysene viser at ungdom som går på fritidsklubb har mer problematferd, spesielt de som bruker klubbene hyppigst. Vold i nære relasjoner kan forklare deler av denne sammenhengen, mens ungdommenes relasjon til foreldrene i liten grad forklarer hvorfor ungdom som går på klubb har mer problematferd enn øvrig ungdom.

Konklusjon: Studien bekrefter teorier og tidligere forskning om at det er mer problematferd blant klubbungdom enn øvrige ungdom. Dette tyder videre på at det er en mulighet for at disse ungdommene kan ha tilgang til færre sosiale ressurser som igjen kan føre til at ungdommene har tilgang på mindre sosial kapital.

Nøkkelord: Ungdom, fritidsklubb, problematferd, vold i nære relasjoner, foreldrerelasjon

Abstract

The aim of the study: The aim of this master thesis is to examine the relationship between antisocial behaviour among adolescents who attend leisure clubs in Oslo. I further investigate whether parts of this relationship can be explained by domestic violence and parental relation.

Theoretical basis: The hypotheses in the study are based on theory and previous research on social capital in adolescents, antisocial behavior, participation in leisure clubs, domestic violence and parental relation. Measures of parental relation, domestic violence and participation in leisure clubs are used to measure social capital on a micro- and meso level.

Method: The analysis uses cross-sectional data collected for the survey Young in Oslo 2018. The analytical sample consist of 10 780 pupils in secondary school. The first analysis shows a cross table to show the relationship between antisocial behavior and the study's independent variables: participation in leisure clubs, domestic violence, parental relation, gender, grade and which district they live in. I then did a multiple linear regression analysis to see if parts of the relationship between antisocial behavior and participation at leisure clubs can be explained by domestic violence and parental relation. Gender, grade and district were used as control variables.

Findings: The analysis shows that adolescents who attends leisure clubs have more antisocial behavior, especially those who uses the clubs frequently. Domestic violence explains parts of this connection, while parental relations seems to have little explanatory power to why adolescents attending clubs have more antisocial behavior.

Conclusion: The study confirms theories and previous research that there is more antisocial behavior among adolescents who attend leisure clubs and further suggests that there is a possibility that these adolescents may have access to fewer social resources which in turn may lead to less social capital.

Keywords: adolescents, antisocial behavior, leisure club, domestic violence, parental relation

Forord

En spennende, lærerik og krevende tid nærmer seg slutten. Denne masteroppgaven har gitt meg muligheten til å tilegne meg kunnskap om et tema jeg ikke selv har erfaring med fra tidligere. Dette er mye takket være NOVA og Ungdata som har gitt meg tilgang til datamaterialet. Jeg sitter nå igjen med ett sluttresultat jeg er stolt av.

Mange personer fortjener en takk for deres engasjement, støtte og gode råd. Først og fremst ønsker jeg å rette en stor takk til min veileder Anne Grete Tøge for upåklagelig veiledning. Din nøye gjennomgang av tekst, gode tilbakemeldinger og spørsmål som har fått meg til å reflektere har spilt en viktig rolle for meg i dette arbeidet og oppgaven ville ikke vært den samme uten din hjelp.

Videre ønsker jeg å takke Mira Aaboen Sletten som har holdt lærerike analyseverksteder som blant annet gav oss inngående kunnskap om hvordan vi kunne bruke kvantitativ metode i egne forskningsprosjekter om ungdom.

Takk til Anders Bakken og Christer Hyggen for gode konstruktive tilbakemeldinger på skriveseminar i regi av Ungdata.

Tusen takk til Ida, Pernille og Dorteia for to fine år sammen på studiet. Vi har delt latter, frustrasjon og glede over gode samtaler. Dette studiet har uten tvil gitt meg venner jeg vet kommer til å være en del av min fremtid.

Tusen takk til venner og familie for støttende ord og at dere alltid heier på meg. Sist, men ikke minst, takk Ulrik for at du alltid gir den støtten jeg trenger.

Oslo, Mai 2020.
Ronja-Marita Raastad.

INNHALDSFORTEGNELSE

Sammendrag

Abstract

Forord

Innholdsfortegnelse

Vedleggsliste og tabelloversikt

KAPPE

INNLEDNING

RELEVANS FOR SOSIALT ARBEID

1

2

SOSIAL KAPITAL

3

TIDLIGERE FORSKNING OM FRITIDSKLUBB OG PROBLEMATFERD

4

FØRER DELTAKELSE I FRITIDSKLUBB TIL PROBLEMATFERD?

5

FØRER PROBLEMATFERD TIL DELTAKELSE I FRITIDSKLUBB?

6

ER PROBLEMATFERD OG DELTAKELSE I FRITIDSKLUBB GJENSIDIG FORSTERKENDE?

6

DATA OG METODE

7

FORSKNINGSDESIGN

7

VARIABLER I STUDIEN

8

AVHENGIG VARIABEL PROBLEMATFERD

8

FRITIDSKLUBB

8

FORELDRERELASJON OG VOLD I NÆRE RELASJONER

9

BYDEL, KJØNN OG KLASSETRINN

10

ANALYSESTRATEGI

10

SIGNIFIKANSTESTING

10

VALG AV REGRESJONSMODELL

11

DATAKVALITET

11

BEGRENSNINGER VED DATAMATERIALET OG DATAKVALITETEN

12

VALIDITET OG RELIABILITET

13

FUNN

14

STUDIENS HYPOTESER I SAMMENHENG MED TEORI OG TIDLIGERE FORSKNING

14

STUDIENS BIDRAG TIL FORSKNINGSFELTET

15

KONKLUSJON OG FREMTIDIG FORSKNING

16

FORSKNINGSETISKE OVERVEIELSER

16

LITTERATURLISTE

17

VEDLEGG 1 FORFATTERVEILEDNING

20

VEDLEGG 2 SPØRSMÅL FRA UNG I OSLO 2018

23

ARTIKKELEN «Er fritidsklubber løsningen?»	
<i>SAMMENDRAG</i>	1
<i>ABSTRACT</i>	1
INTRODUKSJON	2
TEORI OG TIDLIGERE FORSKNING	3
<i>SOSIAL KAPITAL HOS BARN OG UNGE</i>	3
<i>HVORDAN MÅLE SOSIAL KAPITAL HOS UNGDOMMENE</i>	4
<i>PROBLEMATFERD</i>	5
<i>FRITIDSKLUBB</i>	6
<i>FORELDRE OG VOLD I NÆRE RELASJONER</i>	7
<i>STUDIENS HYPOTESER</i>	8
DATA OG METODE	9
<i>MÅLING AV PROBLEMATFERD</i>	9
<i>FORKLARENDE VARIABLER</i>	10
<i>ANALYSESTRATEGI</i>	11
RESULTATER	13
<i>KRYSSABELL</i>	13
<i>REGRESJONSANALYSE</i>	14
<i>BIVARIATE SAMMENHENGER</i>	15
<i>MULTIVARIATE SAMMENHENGER</i>	15
DISKUSJON AV HOVEDFUNN	17
<i>PROBLEMATFERD BLANT UNGDOM I OSLO PÅ FRITIDSKLUBB</i>	17
<i>VOLD I NÆRE RELASJONER BLANT UNGDOM MED PROBLEMATFERD PÅ FRITIDSKLUBB</i>	18
<i>LITE OMSORG OG HØY GRAD AV SOSIAL KONTROLL SOM FORKLARING PÅ MER</i>	19
<i>PROBLEMATFERD BLANT UNGDOM PÅ FRITIDSKLUBB</i>	19
<i>DE FIRE NEGATIVE KONSEKVENSENE AV SOSIAL KAPITAL</i>	20
STYRKER OG BEGRENSNINGER VED STUDIEN	21
KONKLUSJON	21
LITTERATURLISTE	23

VEDLEGGSLISTE

KAPPE

1. Vedlegg 1, forfatterveiledning – Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning (s. 20-22).
2. Vedlegg 2, opprinnelige spørsmål som er inkludert i analysen fra Ung i Oslo 2018 (s. 23-24).

TABELLOVERSIKT

ARTIKKEL

Tabell 1: Krysstabell med nivå av problematferd det siste året etter kjønn, klassetrinn, fritidsklubb, bydelstilhørighet, vold i nære relasjoner og foreldrerelasjon oppgitt i prosent (s. 13).

Tabell 2: Stegvis lineær regresjonsanalyse med dikotom variabel av problematferd som avhengig variabel (s. 14)

INNLEDNING

Temaet for denne masteroppgaven er problematferd blant Oslos ungdomsbefolkning, mer spesifikt om det er en sammenheng mellom høye nivåer av problematferd og deltakelse på fritidsklubb. I studien undersøker jeg også om ungdom som har en dårlig relasjon til foreldrene sine eller har opplevd vold i nære relasjoner har uforholdsmessig stor tilbøyelighet til problematferd. I denne studien bruker jeg variablene foreldrerelasjon, vold i nære relasjoner og deltakelse på fritidsklubb som mål på deler av ungdommenes sosiale kapital på mikro- og mesonivå. Ved å teste sosial kapital kan denne studien bidra til et aktørperspektiv fra ungdommene på sosial kapital og si noe om ungdommenes tilgang på sosiale ressurser. Videre kan jeg ved å teste ulike hypoteser om problematferd bidra til kunnskap om hvordan problematferd blant ungdommen fordeler seg, om ungdom som går på fritidsklubb og som opplever vold i nære relasjoner, eller har en dårlig relasjon til sine foreldre, har mer problematferd sammenlignet med andre ungdom. Analysene viser videre forskjellene i problematferd mellom gutter og jenter, på tvers av alder og mellom bydelene i Oslo. På denne måten kan jeg si noe om hvilke grupper av ungdom den forebyggende innsatsen i arbeidet med problematferd bør rettes mot. Jeg benytter datamateriale fra «Ung i Oslo 2018» i mine analyser, og ungdom i denne studien definerer jeg som elever på ungdomsskolen.

I en tidligere nasjonal studie av fritidsklubber i et folkehelseperspektiv finner Andersen og Seland (2019) at ungdom som går på fritidsklubb skårer høyere på problematferd enn øvrig ungdom. Mahoney, Stattin og Lord (2004) viser i en longitudinell studie gjennomført i Sverige at aktiviteter som mangler struktur og ferdighetsbyggende mål tiltrakk seg høyrisikoungdom og det sosiale miljøet som oppstår på fritidsgårdene bidrar til utviklingen av antisosial atferd. Studiens første hypotese er derfor at det er mer problematferd blant ungdom som deltar aktivt på fritidsklubber enn de som ikke deltar på fritidsklubb. Mye problematferd tilsvarer de som har begått mellom 9 og 23 regelbrudd.

Tidligere forskning, både internasjonal og nordisk, viser at barn og unge med volds- og aggresjonsproblemer har hatt vanskelige oppvekstbetingelser som gir økt risiko for utvikling av atferdsproblemer. Videre er det å bli direkte utsatt for vold typiske erfaringer for de som senere utvikler problematferd (Bengtson, Steinsvåg & Terland, 2004, s. 47). Igjen kan det å bli utsatt for vold i nære relasjoner gjøre at ungdommene mister tilgang til sosial kapital, ettersom denne til en viss grad avhenger av foreldrene. Studiens andre hypotese er derfor at den forholdsvis høye forekomsten av problematferd blant ungdom som deltar på fritidsklubb delvis kan forklares av at disse ungdommene oftere har opplevd vold i nære relasjoner. Den

tredje hypotesen er at mer problematferd blant ungdom på klubb delvis kan forklares av at disse ungdommene har en dårlig relasjon til sine foreldre. Denne hypotesen begrunner jeg med lik argumentasjon som hypotese to. En dårlig foreldrerelasjon tilsvarer ungdommer som opplever foreldrene som kontrollerende og lite omsorgsfulle. Masteroppgaven er todelt og består av en kappe og en artikkel. I kappen legger jeg blant annet vekt på en inngående redegjørelse av det teoretiske rammeverket, tidligere forskning og metodiske aspekter. Selve artikkelen presenterer modeller, analyser og resultater, samt en diskusjon av studiens funn. Artikkelen følger forfatterveiledningen til Nordisk Tidsskrift for Ungdomsforskning.

RELEVANS FOR SOSIALT ARBEID

I denne mastergradsoppgaven analyserer jeg problematferd, som er relevant for sosialt arbeid og personer som gjennom sitt virke er i kontakt med ungdom. Som et praksisbasert yrke og en akademisk disiplin skal sosialt arbeid fremme endring og utvikling, sosialt samhold, myndiggjøring og frigjøring av mennesker. En sosialarbeiders samfunnsoppdrag består av å bistå mennesker som har behov for hjelp og sikre menneskeverdige levekår og livskvalitet (Fellesorganisasjonen, 2017, s. 3). Problematferd blant ungdom er en utfordring mange sosialarbeidere møter i sitt arbeid. Denne studien kan bidra til økt kunnskap om sammenhenger mellom problematferd i ungdomstiden, foreldre relasjoner og opplevd vold i nære relasjoner. Dette er relevant for sosialarbeidere som er i kontakt med ungdommene selv eller nettverket rundt, samt i tverrfaglige samarbeid. I denne studien har jeg som hensikt å bidra med inngående kunnskap om ulike sider ved problematferd og spesifikke kjennetegn ved ungdom som begår mange regelbrudd.

Studien bidrar med empiriske analyser som tester teorier om problematferd, deltakelse på fritidsklubb og sosial kapital. Studien bidrar også med kunnskap om noen risikofaktorer som sosialarbeidere bør være klar over i sitt møte med ungdom og problematferd. Ingen av de tidligere studiene jeg har inkludert i masteroppgaven har undersøkt om sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på klubb går via opplevd vold i nære relasjoner. Ved å undersøke problematferd er mitt mål at sosialarbeidere og andre som er i kontakt med ungdommen gjennom sitt arbeid kan få kunnskap om kjennetegn ved klubbungdom, og hvorvidt problematferd blant disse ungdommene kan skyldes at de har vært utsatt for vold eller har en dårlig relasjon til sine foreldre.

Jeg ser på foreldrerelasjon, vold i nære relasjoner og fritidsklubb som deler av ungdommens sosiale kapital. Sosialt arbeid og sosial kapital har felles grunnleggende elementer. Blant annet er ressurser og relasjoner begreper som er viktige for å forstå sosial

kapital i samfunnet og for å forstå kjernen i sosialt arbeid (Nysæther, 2004, s. 73). Betydningen av ressurser og relasjoner i sosialt arbeid kommer tydelig frem hos Shulman (2003) når han ser på klienten i et dynamisk samspill med viktige sosiale systemer, og tar for seg forholdet mellom mennesker og deres sosiale omgivelser. I tillegg fremhever Shulman kartleggingsprosessen i sosialt arbeid som legger vekt på klientens ressurser fremfor eksempelvis patologi (Shulman, 2003, s. 23). Sosial kapital er dermed relevant for sosialt arbeid og for sosialt arbeid med ungdom. Funnene fra denne studien vil gi et utvalgt bilde av sosial kapital hos ungdom fra deres eget perspektiv på mikro- og mesonivå i form av nære relasjoner og organisasjonsdeltakelse.

SOSIAL KAPITAL

I en rapport fra Norges forskningsråd (2005, s. 17) defineres sosial kapital generelt som nettverk preget av gjensidighet, tillit, felles verdier og normer og engasjement for og deltakelse i aktiviteter til fellesskapets beste. Vanligvis er sosialt nettverk og tillit sentrale deler av begrepet sosial kapital (Wollebæk & Seggaard, 2011, s. 12). På individnivå utgjør nettverk og gode og tillitsfulle vennskap en ressurs som bidrar til en opplevelse av fellesskap, avdemping av ensomhet og ivaretagelse av psykisk helse. På samfunnsnivå er tillit en ressurs som innebærer at det blir lettere å få til samarbeidsrelasjoner på tvers av grupper (Barstad, 2014, s. 305).

Pierre Bourdieu og James Coleman er ifølge Backe-Hansen et al. (2010, s. 107) blant de viktigste bidragsyterne til teori om sosial kapital. I denne studien tar jeg utgangspunkt i James Coleman sin definisjon av sosial kapital. Ifølge Coleman er sosial kapital ressurser som eksisterer i relasjonen mellom aktørene, altså ikke hos aktørene selv eller det fysiske miljøet (Coleman, 1988, s. 98). Hvis vi følger Coleman, vil sosial kapital i denne studien være relasjonene ungdommene har til familien sin og relasjonene de har til menneskene på fritidsklubben. Både Bourdieu og Coleman mener sosial kapital er innebygd i strukturene til relasjonene våre. De peker på at et menneske må ha relasjoner til andre for å inneha sosial kapital, det er den andre som er den faktiske kilden til den sosiale kapitalens fordel (henvist i Portes, 1998, s. 7).

I tillegg er det vanlig å skille mellom tre former for sosial kapital eller nettverksrelasjoner, nemlig «bonding», «bridging» og «linking». I denne studien er «bonding» og «bridging» relevante. Sammenbindende, såkalt «bonding», er relasjonene vi har til mennesker som er lik oss selv. Mange av de intime fellesskapene og vennsapsrelasjonene er av slik karakter. Det er derfor interessant å undersøke om «bonding», i form av

ungdommenes relasjon til foreldrene og om de har opplevd vold i nære relasjoner, kan være en av delforklaringene på sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på klubb. Motsatt er de overskridende relasjonene, kalt «bridging», som kobler mennesker som er ulike hverandre. De overskridende relasjonene innebærer kontakt med mennesker som er forskjellig fra oss selv, som for eksempel ulik alder, bakgrunn og sosioøkonomisk status (Barstad, 2014, s. 306). Deltakelse på fritidsklubb kan innebære slike overskridende relasjoner. På fritidsklubben møter ungdommene andre unge i ulike aldre som kan komme fra ulik bakgrunn enn dem selv.

Det finnes også negative sider ved sosial kapital. Portes (1998, s. 15) diskuterer det han kaller for negativ sosial kapital, og det fremkommer her at de samme mekanismene som fører til akkumulering av sosial kapital kan ha mindre positive konsekvenser. Portes mener det er viktig å huske også disse, fremst av alt for å unngå at lokale nettverk, sosial kontroll og kollektive sanksjoner utelukkende fremstilles som goder i forskningslitteraturen. Negativ sosial kapital kan være forklaring på for eksempel utvikling av antisosial atferd og kriminalitet, mens positiv sosial kapital kan være en mulighet for å forlate en kriminell løpebane (Backe-Hansen et al., 2010, s. 18; viser til Bazemore & Erbe, 2003; Portes, 1998). I faglitteraturen finner man eksempler på at sosial kapital ikke utelukkende omhandler sosiale ressurser som tjener legitime mål og eksempler på at sosiale ressurser kan fremme uakseptable mål, som for eksempel organisert kriminalitet, beskrevet som negativ sosial kapital (Field, 2008, s. 79). Negativ sosial kapital er relevant for denne studiens hypoteser om problematferd blant ungdom i Oslo. Det kan være at de som aldri har opplevd vold i nære relasjoner og har tilgang på mer sosial kapital enn de ungdommene som har opplevd det, og at vold i nære relasjoner kan sees som et eksempel på negativ sosial kapital som kan føre til antisosial atferd.

TIDLIGERE FORSKNING OM FRITIDSKLUBB OG PROBLEMATFERD

Ifølge Vestel og Hydle (2009) forstår klubbarbeidere, pedagoger og forskere fritidsklubber som en egnet arena for forebygging, mens media og enkelte forskere har hevdet at klubbene også kan stimulere til problematisk atferd som kriminalitet og rusbruk (Vestel & Hydle, 2009, s. 7). Det finnes imidlertid få empiriske studier som undersøker hvordan fritidsklubber faktisk påvirker ungdommers atferd. I det følgende presenteres ulike studier om sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på klubb. Ingen av studiene kontrollerer for vold i nære relasjoner. Disse studiene kan dermed ikke utelukke at dette kan være en forklaring på hvorfor det er mer problematferd blant klubbungdom enn ungdom som ikke går på klubb. I

denne studien undersøker jeg derfor om mer problematferd blant klubbungdom kan skyldes opplevd vold i nære relasjoner eller en dårlig relasjon til foreldre. Jeg skal nå presentere ulike studier som kan tyde på at organiserte fritidsaktiviteter og fritidsklubber har en sosial skjev rekruttering, at fritidsklubber kan bidra til antisosial atferd, at andre organiserte fritidsaktiviteter enn fritidsklubb har et forebyggende aspekt ved seg og at de to kan ha forsterkende effekter. Noen av studiene gjengis også kort i oppgavens artikkel.

FØRER DELTAKELSE I FRITIDSKLUBB TIL PROBLEMATFERD?

En longitudinell studie gjennomført av Mahoney, Stattin og Magnusson (2001) undersøkte om deltakelse i svenske fritidsgårder, som er tilsvarende fritidsklubb i Norge, fører til langsiktig kriminalitet fra sen barndom til midten av voksen alder. Mahoney et al. (2001) valgte ut et representativt årskull på 498 gutter fra et mellomstort svensk samfunn. Ved å kartlegge ulike mønstre i dataene identifiserte de fem ulike sammensetninger av gutter. Disse sammensetningene viste forskjellige profiler hos guttene når det gjaldt sosial- og akademisk kompetanse i en alder av ti år. Deretter ble sammensetningene sammenlignet med ungdom- og voksenkriminalitet for gutter som deltok og ikke deltok på fritidsgård når de var tretten år. Resultatene av studien viser at deltakelse på fritidsgårder ikke var tilfeldig. De guttene som hadde sosiale og faglige problemer som tiåringer hadde større sannsynlighet for å være på fritidsgårder som trettenåringer enn øvrige gutter. For guttene som deltok på fritidsgård økte kriminaliteten i alle de fem sammensetningene og de guttene som oftest deltok på fritidsgård hadde høy forekomst av både ungdomskriminalitet og kriminalitet når de ble eldre. Det vil si at de er registrert for ett eller flere lovbrudd både som ungdom og voksen. En mulig forklaring på studiens funn kunne vært at guttene på fritidsgårder var spesielt utsatt i utgangspunktet, før de begynte på fritidsgård. Studiens funn tyder imidlertid ikke på at dette er forklaringen, da funnene besto etter kontroll for kjennetegn ved guttene og deres familier før de begynte på fritidsgård (Mahoney et al., 2001, s. 509). At kriminaliteten øker i studien gir et bilde av at deltakelse på fritidsklubb kan føre til mer problematferd, at deltakelsen kan være et resultat av seleksjon hvor de med antisosial atferd begynner på ungdomsklubb og kausalitet ved at de som går på klubb har større sannsynlighet for senere kriminalitet.

Ungdom som driver med ustrukturert sosialisering/aktiviteter begår oftere kriminelle handlinger, men vi vet lite om årsakene til dette. Hoeben og Weerman (2016) har gjennomført en longitudinell studie som undersøker hvordan ustrukturert sosialisering kan føre til kriminalitet og undersøker mulige forklaringsprosesser. De samlet inn data fra dagbøker over tid fra 610 ungdommer i alderen 11 til 20 år fra Nederland for å operasjonalisere ustrukturert

sosialisering og for å fange opp medierende variabler og selvrapportert kriminalitet. Funnene tyder på at ustrukturert sosialt samvær har sammenheng med lovovertrødelse i totalt tre av fire mulige forklaringsprosesser. Disse tre forklaringsprosessene var at ungdom blir utsatt for kriminelle jevnaldrende i situasjoner med ustrukturert sosialt samvær, eksponering for kriminelle jevnaldrende påvirker i hvilken grad ungdommer opplever fristelser eller muligheter til å delta i lovovertrødende forhold, og eksponering for jevnaldrende med kriminelle tendenser påvirker ungdommens toleranse for bruk av narkotiske stoffer (Hoeben & Weerman, 2016, s. 242, 268) .

FØRER PROBLEMATFERD TIL DELTAKELSE I FRITIDSKLUBB?

Mahoney og Stattin (2000, s. 113) har gjennomført en studie for å få en bedre forståelse av hvordan lite eller mye struktur på fritidsaktiviteter og den sosiale konteksten rundt ungdoms fritidsaktiviteter relaterer seg til antisosial atferd. En slik sosial kontekst kan for eksempel være hvis det er mange unge med problematferd på en lite strukturert fritidsaktivitet. Dette kan da være en ideell situasjon for å sette i gang, opprettholde og øke antisosial atferd. I studien deltok et representativt utvalg på 703 fjortenåringer og deres foreldre. Mahoney og Stattin (2000) undersøkte ungdommers involvering i samfunnsbaserte fritidsaktiviteter, sosiale relasjoner mellom jevnaldrende og voksne og antisosial atferd. Resultatene av studien viser at ungdom som deltar i organiserte fritidsaktiviteter har forholdsvis lavt nivå av antisosial atferd, mens de som deltar i aktiviteter med mindre struktur, som for eksempel fritidsklubb, har forholdsvis høye nivåer av antisosial atferd. Totalt sett var resultatene like for gutter og jenter, men kombinasjonen av deltakelse på for eksempel fritidsklubb og ingen deltakelse i organiserte aktiviteter fremstår som spesielt problematisk for gutters antisosiale atferd. Med andre ord er det spesielt problematisk for problematferden hvis ungdommene kun deltar på fritidsklubb og ikke andre organiserte aktiviteter (Mahoney & Stattin, 2000, s. 123).

ER PROBLEMATFERD OG DELTAKELSE I FRITIDSKLUBB GJENSIDIG FORSTERKENDE?

Mahoney et al. (2004) har, som nevnt innledningsvis, gjennomført en toårig longitudinell studie av ungdoms deltakelse i svenske fritidsgårder og utvikling av antisosial atferd. 1163 ungdommer deltok i studien, og dette var da 92 prosent av alle åttendeklassinger i byen Örebro i Sverige i 1999. Ungdommer som mest sannsynlig deltok på slike fritidsgårder var antisosiale ungdommer med dårlige relasjoner til foreldre eller skolen. Kontrollert for disse påvirkningene var deltakelse i aktivitetene assosiert med en betydelig økning i antisosial

atferd over tid for både gutter og jenter. Ungdomsklubbene som samlet mange antisosiale jevnaldrende hadde størst sannsynlighet for å fremme den antisosiale atferden til nye deltakere. Denne studien tyder på at problematferd blant deltakere på fritidsklubber kan gi forsterkende effekter. Studien viser at aktiviteter som mangler struktur og ferdighetsbyggende mål ser ut til å tiltrekke seg høyrisiko ungdom og det sosiale miljøet som oppstår bidrar til utviklingen av antisosial atferd (Mahoney et al., 2004, s. 553).

DATA OG METODE

For å undersøke om det er mer problematferd blant ungdom som går på fritidsklubb, og om noe av denne sammenhengen kan forklares av vold i nære relasjoner og foreldrerelasjon, har jeg valgt et kvantitativt forskningsdesign. I denne studien analyserer jeg data fra undersøkelsen «Ung i Oslo 2018». Ung i Oslo er gjennomført av NOVA i samarbeid med de regionale kompetansesentrene for rusfeltet (KoRus). Ungdata er finansiert over statsbudsjettet gjennom tilskudd fra Helsedirektoratet. NOVA er ikke ansvarlig for analyser eller fortolkninger av resultatene. I Ung i Oslo 2018 har over 25 000 elever, hovedsakelig i alderen 13-19 år, deltatt. Undersøkelsen ble gjennomført på 84 skoler i Oslo i løpet av første kvartal 2018. Undersøkelsen gir et bredt og oppdatert bilde av hvordan ungdom har det og hva de driver med på fritiden (Ung i Oslo, 2018, s. 1-2). Det analytiske utvalget i denne studien består av elever som går på ungdomsskolen og som har svart på spørsmål om problematferd, deltakelse på fritidsklubb, kjønn, klassetrinn, bydelstilhørighet, vold i nære relasjoner og foreldrerelasjon (N=10 780).

FORSKNINGSDESIGN

Ung i Oslo er en tverrsnittsundersøkelse, og gir dermed et øyeblikksbilde, en kartlegging på ett gitt tidspunkt. Dette er både en styrke og en svakhet. Fordelen med et spørreskjema er at det samler mye informasjon om mange mennesker på en kostnadseffektiv måte, mens ulempen er at den er lite effektiv for å få tak på forløp og endringer over tid. Med andre ord er tverrsnittdesign vanligvis uegnet til å si noe om årsak og virkning (Thrane, 2018, s. 145-146). I min studie kan jeg ikke si noe om kausale sammenhenger, det vil si om fritidsklubber fører til mer problematferd eller om problematferd fører til deltakelse på fritidsklubb. Studien gir likevel innsikt i hvem som har problematferd og resultatene bør tolkes i lys av funn fra tidligere studier. Dataene gjør det imidlertid også mulig å undersøke om ungdom som går på ungdomsklubb har uforholdsmessig mye problematferd. Spørreskjemaet til Ung i Oslo 2018

er laget med utgangspunkt i Ungdatas grunnmodul og omfatter mange ulike temaer som er relevante for ungdommers hverdagsliv. Spørreskjemaet ble laget i to versjoner, en til ungdomsskolen og en til videregående elever. Jeg har begrenset utvalget til ungdomsskoleelever ettersom fritidsklubbene i størst grad appellerer til de yngste tenåringene og fordi andelen som er involvert i problematferd øker noe gjennom ungdomstrinnet (Ung i Oslo, 2018, s. 36, 66).

VARIABLER I STUDIEN

AVHENGIG VARIABEL PROBLEMATFERD

Atferdsproblemer er målt ved hjelp av et spørsmålsbatteri, hvor spørsmålene opprinnelig er hentet fra en skala for problematferd utviklet av Oleweus (1989), sitert blant annet i Bendixen og Olweus (1999), fra undersøkelsen National Youth Longitudinal Study (Windle, 1990, s. 87) og fra Ung i Norge undersøkelsene. I tillegg har flere av spørsmålene vært i bruk i Ungdata sine undersøkelser på 1980- og 90- tallet og i Ung i Oslo 1996 og 2006 (Frøyland, 2017, s. 34). For å måle problematferd har jeg valgt følgende spørsmål om hvor mange ganger ungdommen har vært med på eller gjort noe av det følgende de siste tolv månedene: a) Tatt med seg varer fra butikk uten å betale, b) med vilje gjort hærverk, c) tagget eller sprayet ulovlig, d) lurt seg fra å betale på kino, buss, tog, idrettsstevner eller lignede, e) vært borte en hel natt uten at foreldrene visste hvor hen var, og f) skulket skolen. Svaralternativene elevene får er «ingen ganger», «1 gang», «2-5 ganger», «6-10 ganger» og «11 ganger eller mer». Av disse variablene har jeg først laget en sumvariabel over antall regelbrudd, hvor alle som har høyeste skår på de seks inkluderte variablene blir ekskludert. Sumvariabelen for regelbrudd varierer nå fra 0-23 regelbrudd. Deretter bruker jeg sumvariabelen for regelbrudd til å konstruere en ny variabel med fire verdier som viser antall regelbrudd. Verdien 0 tilsvarer «ingen problematferd», verdien 1 er «lite problematferd» og tilsvarer en til fire regelbrudd, verdien 2 er «en del problematferd» som tilsvarer fem til åtte regelbrudd og verdien 3 er «mye problematferd» og tilsvarer mellom 9 og 23 regelbrudd (Ung i Oslo, 2018, s. 66). For analysene har jeg kodet om problematferd til dikotom variabel hvor verdien 0 tilsvarer de med ingen eller lite problematferd, mens verdien 1 tilsvarer de med en del og mye problematferd.

FRITIDSKLUBB

Ung i Oslo inneholder informasjon om antall ganger ungdommer har deltatt på fritidsklubb/ungdomshus i løpet av den siste måneden. Svaralternativene var «ingen ganger», «1 gang», «1-2 ganger», «3-4 ganger» og «5 ganger eller mer». Når det gjelder deltakelse på

fritidsklubb er de som har svart «ingen ganger» i denne studien definert som «ikke aktiv», de som har svart 1-2 ganger er definert som «litt aktive», mens de som har svart 3 ganger eller mer er definert som «aktive». I analysene til denne studien ser jeg fritidsklubb som sosial kapital i form av bridging-relasjoner hos ungdommer på mesonivå.

FORELDRERELASJON OG VOLD I NÆRE RELASJONER

I Ung i Oslo 2018 ble ungdommene bedt om å svare på følgende påstander om hvordan de opplever foreldrene sine her og nå: a) de liker at jeg tar mine egne avgjørelser, b) de forsøker å kontrollere alt jeg gjør, c) de er overbeskyttende, d) de snakker ikke noe særlig med meg, e) de forstår mine problemer og bekymringer, f) de hjelper meg ikke så mye som jeg trenger. Svaralternativene til påstandene var «passer svært godt», «passer ganske godt», «passer ganske dårlig» og «passer svært dårlig». Påstandene er laget med utgangspunkt i The Parental Bonding Instrument (PBI) som originalt omhandler tilknytning og relasjon til foreldre i barneårene (Tubman, 2011). I Ung i Oslo måler de med utgangspunkt i PBI blant annet to dimensjoner av relasjonen mellom foreldre og barn her og nå, nærmere bestemt omsorg og overbeskyttelse/kontroll. Jeg har snudd verdiene på svaralternativene til påstand b, c, d og f for en mer intuitiv tolkning og for at alle variabler skal ha samme retning. Deretter laget jeg en indeks av alle påstandene målt som et gjennomsnitt, med et krav om at minst tre av seks påstander må være besvart. Jeg gjennomførte en Cronbachs alfa test for å måle validiteten på denne gjennomsnittsindeksen som viste en intern konsistens på 0,660. Dette er en score som vanligvis regnes for å være under eller på grensen til hva som er akseptabelt, men ettersom disse variablene har et målenivå under intervallnivå og en tydelig skjev svarfordeling er dette et målenivå som kan aksepteres (Andersen & Dæhlen, 2017, s. 23; Gadermann, Guhn & Zumbo, 2012). Basert på gjennomsnittsskåren delte jeg respondentene inn i tre like store grupper: den tredjedelen med lavest skår («god foreldrerelasjon», 0), den midterste tredjedelen («middels god foreldrerelasjon», 1) og den tredjedelen med høyest skår («dårlig foreldrerelasjon», 2). Det høyeste svaralternativet tilsvarer da en opplevelse av lite omsorg og mye sosial kontroll/overbeskyttelse.

KoRus Midt-Norge har utviklet modulen om vold i familien i forbindelse med revidering av spørreskjemaet i 2013 (Frøyland, 2017, s. 98). Variabelen jeg benytter for å måle vold i nære relasjoner er hentet fra LUVU-undersøkelsen som er gjennomført av NOVA (Mossige & Stefansen, 2007, s. 51) og er formulert på følgende måte «har en voksen i familien din slått deg med vilje?». Svaralternativene er «nei, aldri», «ja, 1 gang», «2-4 ganger», «5-10 ganger»

og «mer enn 10 ganger». Verdiene til svaralternativene er kodet om slik at de nå starter på null. I de innledende analysene benytter jeg vold i nære relasjoner som en kategorisk variabel, mens jeg i regresjonsanalysen har kodet den om til grupper av dummyvariabler hvor «nei, aldri» er satt til referansekategori. Både foreldrerelasjon og vold i nære relasjoner benytter jeg som mål på sosial kapital, i form av nære relasjoner på mikronivå i denne studien.

BYDEL, KJØNN OG KLASSETRINN

Jeg har inkludert variablene kjønn, klasstrinn og bydel som kontrollvariabler i regresjonsanalysen. Det vil si at disse holdes konstante for å utelukke at sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb skyldes en av disse variablene. Bydel er også inkludert i de innledende analysene for å se omfanget av problematferd i de ulike bydelene i Oslo. På denne måten kan studien gi et bilde av hvor i Oslo problemet ligger. I datafilen fra Ungdata er disse bydelene kategorisert i fire ulike grupper: Vestkant, Indre øst, Ytre øst og Østensjø/Nordstrand. Kategorien vestkant inkluderer bydelene Vestre Aker, Ullern, Nordre Aker og St. Hanshaugen. I kategorien indre øst finner vi bydelene Sagene, Grünerløkka og Gamle Oslo. I ytre Øst er bydel Bjerke, Alna, Stovner, Grorud og Søndre Nordstrand inkludert. Når det gjelder kjønn er denne variabelen tatt med i de innledende analysene for å undersøke om tendensen til problematferd blant ungdommer er lik for gutter og jenter. Klasstrinn (8. klasse=0, 9. klasse=1, 10.kalsse=2) er med i de innledende analysene for å se om problematferden øker eller reduseres desto eldre ungdommene blir.

ANALYSESTRATEGI

Først presenterer jeg en oversikt over fordelingen på problematferd blant ungdommer på ungdomsskolen i Oslo. Deretter presenterer jeg fordelingen på de ulike kategoriene til avhengig dikotom variabel, problematferd, etter studiens øvrige variabler: kjønn, klasstrinn, fritidsklubb, bydelstilhørighet, vold i nære relasjoner og foreldrerelasjon. For å få frem sammenhenger mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb, samt studiens kontrollvariabler kjønn, klasstrinn, bydel og vold i nære relasjoner, presenterer jeg bivariat regresjon og deretter fire lineære regresjonsmodeller. Jeg har gjennomført analysene i SPSS 26.

SIGNIFIKANSTESTING

Jeg har gjennomført signifikanstester i SPSS for analysene. Jeg har benyttet p-verdier, med et signifikansnivå satt til $p < 0.05$. Med andre ord aksepterer jeg en usikkerhet på opptil 5% for at

resultatene i studien kan være utslag av tilfeldigheter. For å undersøke signifikansnivået i krysstabellen bruker jeg kji-kvadrat test. I regresjonstabellen gjengir jeg koeffisient, standardfeil (SE) og konfidensintervall (C I). Koeffisienter som med 95 prosent sikkerhet er forskjellig fra null anser jeg som signifikante resultater.

VALG AV REGRESJONSMODELL

Jeg har valgt en lineær stegvis regresjonsanalyse for å undersøke om problematferd har lineær sammenheng med fritidsklubb, og om denne sammenhengen delvis kan forklares av vold i nære relasjoner, foreldrerelasjon, kjønn, klassetrinn og hvor ungdommene bor. For å få informasjon om hver kontrollvariabel sin effekt på problematferd, justert for de andre uavhengige variablene i analysen, utfører jeg analysen stegvis (Almquist, Ashir og Brännstöm, S 194-195). Når man har en dikotom utfallsvariabel er det vanlig å bruke logistisk regresjon (Almquist, Ashir & Brännström, 2015, s. 194). Til tross for at utfallsvariabelen for problematferd i regresjonsanalysen er dikotomisert, med verdien 0 for de med lite problematferd og verdien 1 for de med mye problematferd, benytter jeg likevel lineær regresjon. Begrunnelsen for dette er at jeg mener det vil gjøre analysene tilgjengelige for et bredere fagfelt (Hellevik, 2009, s. 73). Grunnen til dette er ifølge Hellevik (2009) at den intuitive tolkningen gjør det lettere å formidle forskningsresultatene og selv uten trening i statistikk kan andre være i stand til å forstå og kritisk vurdere funnene i denne analysen. Det er riktignok en mulighet for å underestimere standardfeilene som kan føre til et for smalt konfidensintervall, og en økt risiko for å forkaste en korrekt nullhypotese, med andre ord å konkludere med en signifikant sammenheng når den ikke eksisterer. Imidlertid gir en sensitivitetsanalyse med bruk av logistiske modeller tilsvarende resultat (ikke rapportert, kontakt forfatter for kopi av tabellene). I den stegvise regresjonsanalysen gjennomførte jeg bivariat regresjon for hver gruppe av dummyvariabler som er inkludert i analysen. Modell 3 og 4 i regresjonsanalysen kontrollerer for bakenforliggende årsaker for å unngå å trekke spuriøse slutninger, altså unngå å konkludere med at sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb egentlig skyldes kjønn, alder, hvor man bor, opplevd vold i nære relasjoner og foreldrerelasjon. Koeffisientene i regresjonen tolker jeg som prosentpoengs endring i sannsynlighet.

DATAKVALITET

I all hovedsak er datakvaliteten til Ung i Oslo god og undersøkelsen er egnet til å gi et generelt bilde av hvordan ungdom i Oslo har det. Et av elementene som styrker datakvaliteten

er at den omfatter elever fra nesten samtlige Oslo-skoler, svært mange har deltatt, mange ulike temaer dekkes og svarprosenten er forholdsvis høy. Alle bydelene er godt representert i Ung i Oslo. I de fleste bydelene er fordelingen mellom elever på ulike klassetrinn som forventet, altså at omtrent like mange har deltatt fra hvert av klassetrinnene (Ung i Oslo, 2018, s. 9-10). En annen styrke er at omtrent like mange gutter (49%) og jenter (51%) deltok. Til tross for et omfattende spørreskjema besvarte 82 prosent av deltakerne de siste spørsmålene i undersøkelsen. I tillegg har UngData ekskludert 429 besvarelser av datafilen grunnet for få avgitte svar og 191 besvarelser er fjernet fra datafilen fordi de er antatt useriøse. Ekskluderingen av disse besvarelsene er med på å styrke datakvaliteten. Spørreskjemaet blir vanligvis revidert hvert tredje år for å sørge for at det holdes relevant for ungdommene som skal svare, samt at Ungdata får mulighet til å finne ut om spørsmål ikke fungerer slik de er tenkt (Frøyland, 2017, s. 15-16)

BEGRENSNINGER VED DATAMATERIALET OG DATAKVALITETEN

Til tross for høy datakvalitet er det likevel enkelte aspekter man bør være oppmerksom på. Spørreskjemametoden har noen fallgruver. Når det gjelder Ung i Oslo kan det diskuteres hvorvidt undersøkelsen er frivillig, da elever som ikke ønsket å delta ikke fikk fri, men måtte jobbe med skolearbeid. Elstad (2010) mener at stilt ovenfor dette dilemmaet er det ikke overaskende at få elever nektet deltakelse. Frafallet i undersøkelsen dreier seg i all hovedsak om elever som var fraværende den dagen undersøkelsen fant sted (Elstad, 2010, s. 155, 157). En del grupper av ungdom er underrepresentert, spesielt de med mye fravær eller de som har særskilte behov som går på skoler som er tilrettelagt for disse elevgruppene, men dette gjelder i gjengjeld svært få. En annen utfordring er at spørreskjemaet kan være vanskeligere å svare på for elever som har utfordringer med lesing og konsentrasjon eller ved svake norskkunnskaper. Dette kan være noen av grunnene til at en del ikke kom gjennom hele spørreskjemaet. At noen få ungdommer med mye fravær og særskilte behov er underrepresentert og at en del ungdommer ikke kom gjennom hele spørreskjemaet er aktuelt for målgruppen i denne studien. Ungdom i kategorien mye problematferd innenfor problematferd har ofte tilleggsp problemer som blant annet dårlig skoletilpasning (Ung i Oslo, 2018, s. 4, 10) og spørreskjemaet kan dermed være vanskeligere å svare på for disse ungdommene.

I tillegg skårer en del av ungdommene med problematferd også høyt på skulking. Det er en mulighet for at en del elever med problematferd ikke har deltatt i undersøkelsen. Hvis dette er tilfelle, og disse ungdommene også går mer på klubb enn øvrige ungdom, så finnes

det en risiko for at sammenhengen mellom problematferd og fritidsklubb er underrapportert i denne studiens analyser. Imidlertid vil dette kun være tilfelle dersom tendensen til problematferd blant ungdom som går på klubb og som ikke har deltatt i undersøkelsen er sterkere enn tendensen til problematferd blant ungdom på klubb som har svart på spørreskjemaet. Det samme kan sies om sammenhengen med deltakelse på fritidsklubb. Andersen og Seland (2019, s. 28) finner i sine analyser et moderat nivå av sosial ulikhet i rekrutteringen til klubbene, med en generell høyere deltakelse blant ungdom med lav sosioøkonomisk status. I datamaterialet er det et sosialt skjevt frafall som kan føre til at ungdom på klubb ikke har deltatt i undersøkelsen. Elstad (2010) mener at dette frafallet fører til en underrepresentasjon av de mindre privilegerte i analysematerialet, og han mener videre at det er flere grunner til at dette er uheldig. Gjennomsnittsanslag blir uriktige, sosiale problemer kan bli underestimert og sider ved livssituasjonen for de som er dårligst stilt blir mindre synlige (Elstad, 2010, s. 160). Artikkelen gjengir noen av disse begrensningene ved studien.

VALIDITET OG RELIABILITET

Valg av variabler inkluderer også spørsmål om reliabilitet og validitet. Begrepsvaliditet handler om i hvilken grad jeg evner å måle det teoretiske begrepet jeg prøver å måle, mens validitet handler om påliteligheten og presisjonen på operasjonaliseringer. Validitet vurderes med argumentasjon, mens reliabilitet er mer empirisk testbart med en Cronbachs alfa-verdi slik jeg har benyttet for å teste samlemålet om foreldrerelasjon. Høy validitet og reliabilitet er noe som tilstrebes i forskning, men vurderingen av om dette er oppnådd er ikke et spørsmål om absolutter, det er heller et gradsspørsmål (Thrane, 2018, s. 47-48). I denne gjennomgangen tar jeg for meg argumentasjon for og mot reliabiliteten og validiteten til begrepene som måles i studien. Når det gjelder problematferd har UngData gjennomført en filvask hvor alle som har svart høyeste verdi på alle variabler som er inkludert i sumvariabelen er fjernet fra datamaterialet. Dette er gjort for å luke ut useriøse besvarelser og når det gjelder regelbrudd ser man det som usannsynlig at ungdommene har en situasjon som tilsvarer høyeste svaralternativ på alle spørsmål (Ungdata, 2013, s. 12). Når det gjelder hvordan deltakelse i fritidsklubb måles kan et problem være at ungdommene overser tidsangivelsen som er gitt og for eksempel svarer på hvor mange ganger de har deltatt den siste uken (Elstad, 2010, s. 159-160).

Mossige og Stefansen (2007, s. 50) mener at presiseringen om en voksen i familien din har slått deg *med vilje* kan ha ført til underrapportering av hendelser, ettersom

respondentene kan la være å rapportere hendelser der de opplevde volden som umotivert eller at den oppstod uten konfliktsituasjon. Dette viser at voldshendelser i familien kan være mer omfattende enn det som kommer frem i spørreundersøkelsen. Når det kommer til PBI blir ungdommene spurt om hvordan de opplever relasjonen til sine foreldre her og nå, ikke i fortiden. Dette kan påvirke svarene hvis ungdommene for eksempel har hatt en dårlig dag hjemme før de startet på undersøkelsen. På den andre siden har PBI over flere år blitt vurdert til å ha høy grad av validitet og reliabilitet skriver Tubman (2011) og henviser til Mackinnon, Hendersen og Duncan-Jones (1989). Ved revidering av spørreskjemaet før oppstart i 2014 ble spørsmålet om klasstrinn splittet slik at elever på ungdomsskolen får alternativene 8. til 10. trinn og videregående elever VG1 til VG3. Nå fremstår spørreskjemaet som mer gjennomtenkt for ungdommene som mottar det, og sannsynligheten for useriøse besvarelser angående klasstrinn er redusert (Frøyland, 2017, s. 23). Denne revideringen fører til økt reliabilitet og validitet på variabelen klasstrinn.

FUNN

Et av formålene med denne studien er å undersøke om det er mer problematferd blant ungdom på fritidsklubb sammenlignet med ungdom som ikke går på klubb. De ulike analysene påviser en slik sammenheng, og sammenhengen består kontrollert for kjønn og klasstrinn. Analysene viser videre at en del av forklaringen går via opplevd vold i nære relasjoner og hvilken bydel ungdommene tilhører. Ungdommenes opplevde foreldrerelasjon ser i liten grad ut til å være en delforklaring på sammenhengen mellom deltakelse på fritidsklubb og problematferd.

STUDIENS HYPOTESER I SAMMENHENG MED TEORI OG TIDLIGERE FORSKNING

Jeg undersøker sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb. I artikkelen og kappen belyser jeg disse to temaene separat og også i sammenheng med hverandre ved hjelp av tidligere forskning og teori. I teorien om problematferd presenterer jeg ulike definisjoner av problematferd og teorien om antisosialitet. Når det gjelder fritidsklubber legger jeg i artikkelen først frem ulike begrunnelser for drifting av klubbene, deriblant et forebyggende perspektiv. Videre presenterer jeg fire ulike studier som handler om sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb.

Hensikten med den andre hypotesen i studien er å undersøke om deler av sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb går via opplevd vold i nære relasjoner. Med andre ord at sammenhengen egentlig skyldes at ungdom på fritidsklubb

med problematferd har opplevd vold i nære relasjoner. Hypotese tre er stilt for å undersøke om ungdommene med problematferd på fritidsklubb har en dårlig relasjon til sine foreldre som er preget av lite omsorg og mye sosial kontroll. I artikkelen belyser jeg foreldrestil og vold i nære relasjoner samlet. Her tar jeg i bruk teori om ulike foreldrestiler og opplevd vold i nære relasjoner, samt mulige konsekvenser av dette. Deretter presenterer jeg ulik forskning som omhandler hvordan ulike foreldrestiler og vold i nære relasjoner påvirker ungdommene og mulige utfall hos barn og unge som for eksempel problematferd.

Kappen og artikkelen inneholder i tillegg teori om sosial kapital. I kappen tar jeg utgangspunkt i James Coleman sin definisjon av sosial kapital (Coleman, 1988, s. 98) og presenterer videre teori om to former for sosial kapital: «bonding» og «bridging». Her beskriver jeg også de negative sidene ved sosial kapital ved hjelp av blant annet Portes (1998, s. 15). I artikkelen presenterer jeg teori om sosial kapital som er rettet mot ungdom og tester sosial kapital på mikro- og mesonivå. På mesonivå måler jeg i hypotese én sosial kapital i form av deltakelse på fritidsklubb, som blir sett på som organisasjonsdeltakelse. På mikronivå måler jeg sosial kapital i hypotese to og tre med ungdommens foreldrerelasjon, og om de har opplevd vold i nære relasjoner. Tanken bak dette er at ungdommene som ikke har opplevd vold i nære relasjoner eller har en god relasjon til sine foreldre kan ha tilgang til flere sosiale ressurser og dermed også mer sosial kapital enn ungdommene som har opplevd dette og har en dårlig relasjon til foreldrene sine. I artikkelen har jeg inkludert teori om det å få et eget aktørperspektiv fra ungdommene på sosial kapital, ulike risikoer som kan gjøre at ungdom har mindre sosial kapital og hvordan ungdom selv skaper sosial kapital. Jeg viser også til ulike studier som tar for seg sosial kapital hos ungdom og mulige negative konsekvenser av dette. Teori om sosial kapital benytter jeg så for å belyse studiens tre hypoteser i artikkelens diskusjonsdel.

STUDIENS BIDRAG TIL FORSKNINGSFELTET

Studien er relevant for alle som gjennom sitt arbeid er i kontakt med ungdom eller ungdommers familie. Spesielt relevant er studien for sosialarbeidere som jobber med risikoutsatt ungdom med problematferd og for personal på ulike ustrukturerte fritidsaktiviteter. Studien er et supplerende bidrag til allerede eksisterende forskning på problematferd blant klubbungdom og gir et utdypende bidrag til sammenhengen med foreldrerelasjon, kjønn, klassetrinn og forskjeller mellom bydeler. Det finnes lite tidligere forskning som handler om den etablerte sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb delvis kan forklares av at ungdommene har opplevd vold i nære relasjoner. I

denne studiens analyser vises det en tendens til at dette er tilfelle. Med utgangspunkt i dette konkluderer jeg med at denne studien har en naturlig plass i forskningsfeltet.

KONKLUSJON OG FREMTIDIG FORSKNING

Utvalget i denne studien er skjevfordelt ved variablene problematferd, deltakelse på fritidsklubb, opplevd vold i nære relasjoner og foreldrerelasjon. Jeg kan ikke konkludere med hvordan et utfall ville blitt hvis gruppene var jevnt fordelt i de ulike kategoriene og heller ikke utelukke at utfallet ville blitt et annet med en lik fordeling. Konklusjonen i artikkelen tar utgangspunkt i presentert teori, tidligere forskning om temaet og funn fra studiens analyser. Basert på funnene i analysene kan jeg konkludere med at det er en sammenheng mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb, og at denne sammenhengen består når jeg kontrollerer for kjønn, klassetrinn og bydelstilhørighet. Vi ser tendenser til at vold i nære relasjoner kan være en delforklaring, mens foreldrerelasjon i liten grad ser ut til å ha forklaringssevne. Fremtidig forskning bør undersøke og utdype flere aspekter ved familie og relasjoner, og hvordan dette kan bidra til problematferd blant ungdom på fritidsklubb. Dette for å gi mer utfyllende kunnskap om hvorfor slike sammenhenger eksisterer.

FORSKNINGSETISKE OVERVEIELSER

Ung i Oslo er en anonym undersøkelse på ungdomstrinnet. I dataene jeg har fått utlevert er det ikke mulig å identifisere elever (Ung i Oslo, 2018, s. 8). Foresatte ble informert om undersøkelsen i god tid før den ble gjennomført, og kunne reservere barna sine mot deltakelse ved å gi beskjed til skolen. Elevene kunne hoppe over spørsmål de ikke ønsket å besvare, og til enhver tid trekke seg. I tillegg kunne foresatte be om å få tilsendt spørreskjemaet i forkant av undersøkelsen (Ung i Oslo, 2018, s. 10).

Temaene i denne studien kan være både tabubelagt og stigmatiserende. På bakgrunn av dette har jeg forsøkt å presentere teori, tidligere forskning og studiens funn på en overordnet måte. Til tross for etablerte sammenhenger er det viktig å trekke frem at funnene i studien ikke gjelder for alle ungdom på fritidsklubb og det er derfor også en sjanse for at flere ungdommer ikke vil kjenne seg igjen i studiens funn.

Jeg har i tillegg skrevet under på en avtale om utlevering av datamateriale fra Ungdata hvor jeg plikter å kun bruke opplysningene i forbindelse med denne studien, oppbevare opplysningene på en forsvarlig måte og slette materialet etter innlevering.

LITTERATURLISTE

- Almquist, Y. B., Ashir, S. & Brännström, L. (2015). *A guide to quantitative methods*. . Stockholm: Chess.
- Andersen, P. L. & Dæhlen, M. (2017). *Sosiale relasjoner i ungdomstida : identifisering og beskrivelse av ungdom med svake relasjoner til foreldre, skole og venner*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2017/Sosiale-relasjoner-i-ungdomstida>
- Andersen, P. L. & Seland, I. (2019). Fritidsklubber i et folkehelseperspektiv. Analyser av statlige dokumenter 2007–2017 og Ungdata 2015–2017. I: Oslo NOVA. Hentet fra <http://hdl.handle.net/20.500.12199/1312>
- Backe-Hansen, E., Berglund, F., Hasund, I. K., Hydle, I., Lauglo, J., Moshuus, G. H., ... Ødegård, G. (2010). *Sosial kapital og andre kapitaler hos barn og unge i Norge : flervitenskapelige politikk- og forskningsutfordringer*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Hentet fra http://www.nova.no/asset/4609/1/4609_1.pdf
- Barstad, A. (2014). *Levekår og livskvalitet : vitenskapen om hvordan vi har det*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Bazemore, G. & Erbe, C. (2003). Operationalizing the Community Variable in Offender Reintegration: Theory and Practice for Developing Intervention Social Capital. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 1(3), 246-275. <https://doi.org/10.1177/1541204003001003002>
- Bendixen, M. & Olweus, D. (1999). Measurement of antisocial behaviour in early adolescence and adolescence: psychometric properties and substantive findings. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 9(4), 323-354. <https://doi.org/10.1002/cbm.330>
- Bengtson, M., Steinsvåg, P. Ø. & Terland, H. (2004). *Ungdom bak volden : forståelse og behandling av ungdom med volds- og aggresjonsproblem*. Oslo: Universitetsforl.
- Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology* 94, 95-120. Hentet fra https://www.jstor.org/stable/2780243?seq=1#metadata_info_tab_contents
- Elstad, J. I. (2010). Spørreskjemaundersøkelsens fallgruber ID. Allum, K. Widerberg & M. Nordli Hansen (Red.), *Metodene våre. Eksempler fra samfunnsvitenskapelig forskning* (s. 155-169). Oslo: Universitetsforlaget
- Fellesorganisasjonen. (2017). *Global definisjon av sosialt arbeid* Hentet fra https://www.fo.no/getfile.php/1315392-1552640737/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Global%20definisjon%20av%20sosialt%20arbeid_NO.pdf
- Field, J. (2008). *Social Capital*. London: London: Routledge.
- Frøyland, L. R. (2017). *Ungdata - Lokale ungdomsundersøkelser. Dokumentasjon av variablene i spørreskjemaet*. NOVA. Hentet fra

<http://www.ungdata.no/Forskning/Metode-og-dokumentasjon/Ungdata-dokumentasjonsrapport-2010-2019>

- Gadermann, A. M., Guhn, M. & Zumbo, B. D. (2012). *Estimating Ordinal Reliability for Likert-Type and Ordinal Item Response Data: A Conceptual, Empirical, and Practical Guide*.
- Hellevik, O. (2009). Linear versus logistic regression when the dependent variable is a dichotomy. *International Journal of Methodology*, 43(1), 59-74.
<https://doi.org/10.1007/s11135-007-9077-3>
- Hoeben, E. M. & Weerman, F. M. (2016). WHY IS INVOLVEMENT IN UNSTRUCTURED SOCIALIZING RELATED TO ADOLESCENT DELINQUENCY?*. *Criminology*, 54(2), 242-281. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12105>
- Mahoney, J. L. & Stattin, H. (2000). Leisure activities and adolescent antisocial behavior: The role of structure and social context. *Journal of Adolescence*, 23(2), 113-127.
<https://doi.org/10.1006/jado.2000.0302>
- Mahoney, J. L., Stattin, H. & Lord, H. (2004). Unstructured youth recreation centre participation and antisocial behaviour development: Selection influences and the moderating role of antisocial peers. *International Journal of Behavioral Development*, 28(6), 553-560. <https://doi.org/10.1080/01650250444000270>
- Mahoney, J. L., Stattin, H. & Magnusson, D. (2001). Youth recreation centre participation and criminal offending: A 20-year longitudinal study of Swedish boys. *International Journal of Behavioral Development*, 25(6), 509-520.
<https://doi.org/10.1080/01650250042000456>
- Mossige, S. & Stefansen, K. (2007). *Vold og overgrep mot barn og unge : en selvrapporderingsstudie blant avgangselever i videregående skole*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Hentet fra http://www.nova.no/asset/3059/1/3059_1.pdf
- Norges forskningsråd. (2005). *Sosial kapital : klargjøring av ulike perspektiver på sosial kapital, kunnskapsstatus, funn og forskningsbehov, forslag til en videre satsing på forskning om sosial kapital i Norge*. Oslo: Norges forskningsråd.
- Nysæther, L. A. (2004). Kan begrepet sosial kapital anvendes i sosialt arbeid? *Nordisk sosialt arbeid*, 24(1), 63-76. Hentet fra https://www.idunn.no/file/pdf/33196391/kan_begrepet_sosial_kapital_anvendes_i_sosialt_arbeid.pdf
- Portes, A. (1998). Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology. *Annu. Rev. Sociol.*, 24(1), 1-24. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.1>
- Shulman, L. (2003). *Kunsten å hjelpe individer og familier* (bd. [B. 1]). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Thrane, C. (2018). *Kvantitativ metode : en praktisk tilnærming*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Tubman, D. (2011). Evaluating the psychometric properties of an emerging adult version of the Parental Bonding Instrument (PBI). I: ProQuest Dissertations Publishing.
- Ung i Oslo. (2018). *NOVA Rapport 6/18*. Oslo: NOVA. Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2018/Ung-i-Oslo-2018>

- Ungdata. (2013). *Metode og dokumentasjon*. Oslo: NOVA, Oslomet. Hentet fra <http://www.ungdata.no/Forskning/Metode-og-dokumentasjon/Ungdata-2010-2013-Metode-og-dokumentasjon>
- Vestel, V. & Hydle, I. (2009). *Fritidsklubb : kvalifisering og rusforebygging*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Hentet fra http://www.nova.no/asset/3867/1/3867_1.pdf
- Windle, M. (1990). A Longitudinal Study of Antisocial Behaviors in Early Adolescence as Predictors of Late Adolescent Substance Use: Gender and Ethnic Group Differences. *Journal of Abnormal Psychology*, 99(1), 86-91. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.99.1.86>
- Wollebæk, D. & Seggaard, S. B. (2011). *Sosial kapital i Norge*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

VEDLEGG 1

FORFATTERVEILEDNING - NORDISK TIDSSKRIFT FOR UNGDOMSFORSKNING

INNLEVERING AV MANUSSKRIPTER

Manuskripter sendes til redaksjonen for vurdering på epost: maper@oslomet.no. Forfatter aksepterer ved innsending å publisere sin artikkel i samsvar med norsk opphavsrett, med åpen tilgang og under tidsskriftets gjeldende [Creative Commons-lisens](#). (lenke til Rettighetsfanen)

Før innsending ber vi om at du leser forfatterveiledningen nøye, og sjekker at:

- Forfatteropplysningene er fullstendige
- Antall ord ikke overskrider maksimumsgrensen
- Noter og referanser er i henhold til veiledningens standard
- Korte sammendrag med nøkkelord på norsk/svensk/dansk og engelsk er inkludert (se nedenfor)
- Artikkelen er nødvendig anonymisert slik at det ikke framkommer hvem som er forfatter(e)

KRAV TIL MANUSKRIPDET

Manuskripter som sendes inn til *NTU* må ikke være publisert eller være under vurdering til publisering andre steder. Kun manuskripter som følger format og innhold angitt nedenfor, vil bli vurdert av redaksjonen.

Artikler skal være basert på original empirisk og/eller teoretisk analyse av høy faglig kvalitet. Kvaliteten sikres gjennom bedømming av minst to anonyme fagfeller. Artikler må ikke overskride 7500 ord. Sammendrag, litteraturliste, tabeller, figurer og eventuelle noter telles ikke med. Avsnitt markeres med en åpen linje mellom hver tekstdel. Teksten kan ha maksimalt to overskriftsnivåer. Overskrifter skal ikke nummereres.

Innsendte manuskripter skal inneholde følgende (sendes inn i ett dokument i denne rekkefølgen):

- Tittelside med tittel på artikkel (på originalspråket og engelsk), samt antall tegn med mellomrom i artikkelen
- Sammendrag på inntil 200 ord og 3-5 nøkkelord på originalspråket
- Abstract på inntil 200 ord og 3-5 nøkkelord på engelsk
- Selve manusteksten i Times New Roman, 12 pkt, linjeavstand 1,5
- Nummererte noter, organisert som sluttnoter (ikke fotnoter)
- Litteraturreferanser, alfabetisk ordnet
- Eventuelle takksigelser og opplysninger om finansiering kan legges til under overskriften "Om artikkelen" mellom selve artikkelen og referanselisten

I separate filer leveres:

- Nummererte figurer og illustrasjoner (en per side)
- Forfatters navn, institusjonstilknytning, e-postadresse, samt en kort biografisk tekst om forfatteren
- Opplysninger om eventuelle interessekonflikter ved publisering av artikkelen i tidsskriftet.

REFERANSESYSTEM

Tidsskriftet bruker referansestilen APA 6th. På nettstedene til [Søk & skriv](#) og [Kildekompasset](#) får du innføring i hvordan dette skal utføres.

APA bruker forfatter og årstall i referanser. Når man refererer eller oppsummerer en kilde, settes forfatterens etternavn og årstall i parentes i teksten på denne måten: (Andersen, 2011; Andreassen, 2004; Askheim, 2009). Hvis referansen har to eller flere forfattere, benyttes &-tegnet: (Deegan & Anderson, 2006). Referanselisten skrives til slutt etter hovedteksten. Referanselisten føres alfabetisk på første forfatters etternavn. Hver referanse har innrykk andre linje på alle referanser (hengende innrykk).

DOI

Referansene skal alltid inkludere DOI (digital object identifier) for kilder som har dette. DOI skal være en klikkbar URL og plasseres til sist i referansen. Hvis du er usikker på hva DOI-koden til en referanse er, eller om en DOI-kode finnes, kan du gjøre et raskt søk etter tittel, forfatternavn osv i Crossref: <https://search.crossref.org/>

DOI plasseres på slutten av referansen, slik som i dette eksempelet:

Aas, K. F. and Gundhus, H. (2015). Policing Humanitarian Borderlands: Frontex, Human Rights and the Precariousness of Life. *The British Journal of Criminology*, 55(1), 1-18. <https://doi.org/10.1093/bjc/azu086>.

SITAT I TEKSTEN

Sitater over tre linjer skilles ut i eget avsnitt. Kortere sitater integreres i løpende tekst med anførselstegn. Alle litteratursitater må ha en referanse som plasseres i parentes etter sitatet, men før punktum eller komma. Dersom forfatter oversetter sitater, marker dette slik: (Lindgren, 1981, s. 33; egen oversettelse). Sitater skal ikke kursiveres. Boktitler og begreper brukt i løpende tekst kan enten kursiveres eller markeres med hermetegn.

TABELLER, FIGURER/ILLUSTRASJONER

Tabeller må leveres i et redigerbart format, det vil si at rader og kolonner kan justeres. Tabeller nummereres fortløpende, og plasseres på riktig sted i manus. Antall tabeller, figurer og illustrasjoner bør begrenses, og tabeller og figurer bør være selvforklarende og ha korte overskrifter. Alle tabeller, figurer og illustrasjoner som benyttes i manuskriptet må være tillatt å publisere med åpen tilgang (open access). Dersom det ikke er forfatteren selv som har laget figuren, skal navnet på tegner eller fotograf oppgis i figurteksten. Forfatteren innhenter selv tillatelse til bruk av tidligere publiserte illustrasjoner. Kontakt redaksjonen dersom du er i tvil.

NOTER

Noter skal være i form av sluttnoter (ikke fotnoter). Notene skal først og fremst inneholde tekniske opplysninger om kilder og lignende. Saksforhold som har betydning for framstillingen bør heller inngå i teksten.

VURDERINGSPROSESSEN

Bidrag som sendes inn til Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning, må ikke være under vurdering noe annet sted. Forfattere som sender inn bidrag til tidsskriftet aksepterer å publisere sine artikler i samsvar med norsk opphavsrett, med åpen tilgang og under tidsskriftets gjeldende [Creative Commons-lisens](#).

Tidsskriftet benytter dobbelt-blind fagfellevurdering. Manuskripter som sendes inn til

vurdering skal være anonymisert. Det betyr at alle eksplisitte selvreferanser må anonymiseres.

Forfatter får tilbakemelding på e-post fra redaktøren etter at manuskriptet har vært til fagfellelvurdering. Forfatter vil i den forbindelse informeres om artikkelen godkjennes som den er, refuseres eller eventuelt kan godkjennes med mindre revisjoner eller med større revisjoner. Hvis redaktøren ber om revisjoner, vil forfatter få en frist for dette, normalt 30 dager etter tilbakemelding fra redaksjonen.

PUBLISERINGSETIKK

Redaksjonen er opptatt av at det som publiseres i tidsskriftet, er av høy faglig kvalitet og følger internasjonale etiske standarder for vitenskapelig publisering. Tidsskriftet følger retningslinjene til [Committee of Publication Ethics \(COPE\)](#) og Vancouver-konvensjonen for medforfatterskap.

ETTER PUBLISERING

Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning er et vitenskapelig tidsskrift med åpen tilgang (*open access*). Det vil si at det er gratis tilgjengelig for alle og finnes kun digitalt på internett. Alle artikler publiseres i overenstemmelse med rettighets-lisensen [CC BY-NC 4.0](#). Som forfatter beholder du opphavs- og utgivelsesretten til din egen artikkel, uten restriksjoner. Samtidig gir du alle andre retten til å lese, laste ned, kopiere, skrive ut, søke i eller lenke til fulltekstversjonen av artikkelen din.

Forfatter vil motta en epost med lenke til artikkelen når den er publisert.

VEDLEGG 2

SPØRSMÅL FRA UNG I OSLO 2018

Regelbrudd

(Side 10 Regelbrudd – Ungdata)

ALLE	Ingen ganger	1 gang	2–5 ganger	6–10 ganger	11 ganger eller mer
Hvor mange ganger har du vært med på eller gjort noe av dette det siste året (de siste 12 månedene)? [ATFPRO1]	☐	☐	☐	☐	☐
Tatt med deg varer fra butikk uten å betale [ATFPRO1]	☐	☐	☐	☐	☐
Vært i slåsskamp [ATFPRO25]	☐	☐	☐	☐	☐
Med vilje ødelagt eller knust vindusruter, busseter, postkasser eller lignende (gjort hærverk) [ATFPRO12]	☐	☐	☐	☐	☐
Sprayet eller tagget ulovlig på vegger, bygninger, tog, buss eller lignende [ATFPRO15]	☐	☐	☐	☐	☐
Lurt deg fra å betale kino, idrettsstevner, buss, tog eller lignende [ATFPRO16]	☐	☐	☐	☐	☐
Vært borte en hel natt uten at foreldrene dine visste hvor du var [ATFPRO18]	☐	☐	☐	☐	☐
Skulket skolen [SKOLPROB4]	☐	☐	☐	☐	☐
Truet noen med vold [TRUEVOLD] NB! NY - IKKE I UNGDATAS GRUNNMODUL!	☐	☐	☐	☐	☐

ALLE	Ingen ganger	1–2 ganger	3–4 ganger	5 ganger eller oftere
Hvor mange ganger den siste måneden har du vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubber eller lag?				
Idrettslag [ORGMØTE1]	☐	☐	☐	☐
Fritidsklubb/ungdomshus/ungdomsklubb [ORGMØTE3]	☐	☐	☐	☐
Religiøs forening [ORGMØTE4]	☐	☐	☐	☐
Korps, kor, orkester [ORGMØTE5]	☐	☐	☐	☐
Kulturskole/musikkskole [ORGMØTE6]	☐	☐	☐	☐
Annen organisasjon, lag eller forening [ORGMØTE7]	☐	☐	☐	☐

Vold i familien

Nye spørsmål 2018

ALLE
Tenk på de siste 12 månedene. Har en voksen i familien din slått deg med vilje? [VOLDNÆR6]
☐ Nei, aldri
☐ Ja, 1 gang
☐ 2–4 ganger
☐ 5–10 ganger
☐ Mer enn 10 ganger

Foreldre

Nytt spørsmål 2018

ALLE Nedenfor er det beskrevet forskjellige måter ungdommer opplever sine foreldre på. Kryss av for hva som stemmer for deg.	Passer svært godt	Passer ganske godt	Passer ganske dårlig	Passer svært dårlig
De liker at jeg tar mine egne valg [PBI1]	☐	☐	☐	☐
De forsøker å kontrollere alt jeg gjør [PBI2]	☐	☐	☐	☐
De er overbeskyttende [PBI3]	☐	☐	☐	☐
De snakker ikke noe særlig med meg [PBI4]	☐	☐	☐	☐
De forstår mine problemer og bekymringer [PBI5]	☐	☐	☐	☐
De hjelper meg ikke så mye som jeg trenger [PBI6]	☐	☐	☐	☐

Kjønn

(Side 1 Bakgrunns spørsmål - Ungdata)

ALLE Er du gutt eller jente? [KJØNN]
☐ Gutt
☐ Jente

Klassetrinn

(Side 1 Bakgrunns spørsmål - Ungdata)

KUN UNGDOMSSKOLEN Hvilket klassetrinn går du i? [KLASSEUNG]
☐ 8. trinn
☐ 9. trinn
☐ 10. trinn

Bydel

ALLE Hvilken bydel bor du i? [BYDEL]			
☐ Vestre Aker	☐ St. Hanshaugen	☐ Bjerke	☐ Østensjø
☐ Ullern	☐ Sagene	☐ Alna	☐ Nordstrand
☐ Frogner	☐ Grünerløkka	☐ Stovner	☐ Søndre Nordstrand
☐ Nordre Aker	☐ Gamle Oslo	☐ Grorud	☐ Jeg bor ikke i Oslo

ER FRITIDSKLUBBER LØSNINGEN?

En kvantitativ analyse av problematferd blant ungdom i Oslo som går på fritidsklubb

Antall tegn: 64347

ARE LEISURE CLUBS THE SOLUTION?

A quantitative study of antisocial behavior amongst adolescents who participate in leisure clubs in Oslo

Number of characters: 64347

Sammendrag: Artikkelenes formål er å undersøke om det er mer problematferd blant ungdom på fritidsklubb i Oslo enn de som ikke går på klubb, og om deler av denne sammenhengen kan forklares av opplevd vold i nære relasjoner og foreldrerelasjon. Hypotesene i studien har utgangspunkt i teori og tidligere forskning om sosial kapital hos ungdom, problematferd, deltakelse på fritidsklubb, vold i nære relasjoner og foreldrerelasjon. Studien måler sosial kapital på mikronivå (opplevd foreldrerelasjoner og vold i nære relasjoner) og på mesonivå (deltakelse på fritidsklubb). Analysene benytter tverrsnittsdata som er samlet inn til undersøkelsen Ung i Oslo 2018. Det analytiske utvalget utgjør 10780 elever på ungdomsskolen. Analysene viser at ungdom som går på fritidsklubb har mer problematferd, spesielt de som ofte går på klubb. Vold i nære relasjoner kan forklare deler av denne sammenhengen, mens ungdommens relasjon til foreldrene i liten grad forklarer hvorfor ungdom som går på klubb har mer problematferd. Studien bekrefter dermed teorier og tidligere forskning om mer problematferd blant klubbungdom enn øvrige ungdom, og tyder videre på at det er en mulighet for at disse ungdommene kan ha tilgang til færre sosiale ressurser. Dette kan igjen kan føre til at ungdommene har tilgang til mindre sosial kapital.

Nøkkelord: ungdom, fritidsklubb, problematferd, vold i nære relasjoner, foreldrerelasjon

Abstract: The aim of this article is to investigate whether there is more antisocial behavior amongst adolescents who participate in leisure clubs in Oslo compared to those who doesn't attend, and further investigate whether parts of this connection can be explained by domestic violence and parental relation. The hypotheses in the study are based on theory and previous research on social capital in adolescence, antisocial behavior, leisure clubs, domestic violence and parental relation. The study measures social capital at the micro level (parental relationships and domestic violence) and at the meso level (participation in leisure clubs). The study uses cross-sectional data collected for the survey Young in Oslo 2018. The analytical sample consist of 10780 pupils at secondary school. The analysis shows that adolescents who attends leisure clubs have more antisocial behavior, especially those who uses the clubs frequently. Domestic violence explains parts of this connection, while parental relations seems to have little explanatory power to why adolescents attending clubs have more antisocial behavior. The study confirms theories and previous research, and further suggests that there is a possibility that these adolescents may have access to fewer social resources which in turn may lead to less social capital.

Keywords adolescents, antisocial behavior, leisure club, domestic violence, parental relation

INTRODUKSJON

«Rekordmange unge kriminelle i Oslo» og «kraftig økning i ungdomskriminaliteten i Oslo» er overskrifter som dukker opp i landets aviser. Politikere og politiet mener det er behov for forbyggende tiltak, og i folkehelsemeldinga kommer det frem at kommunens fremste forebyggende tiltak vanligvis er fritidsklubber og ungdomshus (Helse- og omsorgsdepartementet, 2019, s. 36). I en analyse av statlige dokumenter fra 2007-2017 og Ungdata 2015-2017 finner imidlertid Andersen og Seland (2019, s. 31) at det er mer problematferd blant ungdom som er medlem av fritidsklubber enn øvrig ungdom. Med bruk av studien Ung i Oslo 2018, undersøker jeg forekomsten av problematferd blant ungdom, og sammenligner de som deltar på fritidsklubb med de som ikke går på klubb. Videre undersøker jeg om forekomsten av problematferd delvis skyldes at ungdommene har opplevd vold i nære relasjoner eller har en dårlig relasjon til sine foreldre. Fritidsklubb, foreldrerelasjon og vold i nære relasjoner måler jeg som deler av ungdommenes sosiale kapital.

Frøyland og Sletten (2012, s. 45) omtaler ungdomstiden som en overgangsfase hvor de unge beveger seg ut av barndommen, gradvis endrer atferd og tilegner seg nye roller og forpliktelser som er knyttet til voksenlivet. I denne tiden utvikler ungdom selvstendighet, blant annet gjennom å teste grenser og utfordre autoriteter. Ulike typer problematferd kan dermed være en del av den normale ungdomstiden. De to siste tiårene har ungdom blitt stadig mer skikkelige, med nedgang i ungdomskriminalitet, vold og rusmiddelbruk. Imidlertid tyder UngData sine undersøkelser fra 2015 og fremover på et brudd i denne utviklingen. De siste tre årenes undersøkelser viser en økning i andelen gutter som nasker i butikker, som driver hærverk og andre former for regelbrudd (Bakken, 2019, s. 4). Andelen som er involvert i problematferd er langt høyere i Oslo enn i resten av landet og øker også her. Andelen øker i alle sosioøkonomiske grupper, uavhengig av innvandrerbakgrunn og hvor i byen man bor (Ung i Oslo, 2018, s. 2, 4). Åtte av ti ungdommer i Oslo gjør stort sett lite galt, mens to av ti har mer omfattende mønster med problematferd. En gruppe på fem prosent står for mesteparten av atferdsproblemene og dette er ofte ungdom med tilleggsproblematikk som blant annet ustabile hjemmeliv, svak psykisk helse og rusproblemer (Ung i Oslo, s. 66).

TEORI OG TIDLIGERE FORSKNING

SOSIAL KAPITAL HOS BARN OG UNGE

I denne studien tar jeg utgangspunkt i James Coleman sin definisjon av sosial kapital. Ifølge Coleman er sosial kapital ressurser som eksisterer i relasjonen mellom aktørene, altså ikke hos aktørene selv eller det fysiske miljøet (Coleman, 1988, s. 98). I sosial kapital er det vanlig å skille mellom tre former for nettverksrelasjoner, «bonding», «bridging» og «linking» (Barstad, 2014, s. 306). Jeg benytter de to første kategoriene hvor bonding-relasjoner er de vi har til mennesker som er lik oss selv i intime fellesskap, slik som familie. Bridging-relasjoner kobler mennesker som er ulike hverandre i for eksempel alder, bakgrunn og sosioøkonomisk status. Slike relasjoner kan blant annet oppstå på fritidsklubber. Blant barn og unge er tilgangen til sosial støtte og annen sosial kapital viktig for psykisk helse og livskvalitet. For barn avhenger deres tilgang til sosial kapital sterkt av foreldrene, og barn trenger foreldre som har et aktivt nettverk som gjerne også inkluderer barnas venner og deres foreldre. Dette gir barna tilgang til viktige ressurser og bidrar til å skape trygghet (Barstad, 2014, s. 342). Målgruppen i denne studien er ungdommer, men det er nærliggende å tenke at ungdommers tilgang til sosial kapital fortsatt avhenger noe av foreldrene. Derfor er det interessant å se på ungdoms relasjon til foreldrene, og på den måten kunne si noe om en ungdoms sosiale kapital.

Morrow (1999) diskuterer fortolkninger av begrepet sosial kapital med utgangspunkt i Putnam (1993), Coleman (1988, 1990) og Bourdieu (1993) og konkluderer med at begrepet er dårlig spesifisert når det gjelder barn. Teori og forskning om temaet har i stor grad konsentrert seg om foreldres innvirkning på barn og vekten har vært på hvordan foreldre kan investere i barnas velbefinnende og deres fremtidige livsløp (Morrow, 1999, s. 744). Morrow mener det mangler et aktørperspektiv på barn og ungdom som utforsker hvordan de selv genererer eller forhandler sin sosiale kapital (1999, s. 751). Som Crosnoe (2004), Morrow (1999) og Holland, Reynolds og Weller (2007) påpeker blir skolens betydning for barn og unges hverdagsliv og velbefinnende, og virkningen av samspillet mellom familie, skole og nabolag, i liten grad utforsket fra de unges perspektiv. Ved å benytte UngData sitt datamateriale hvor ungdommene selv svarer på spørsmål av en slik karakter som Holland et al. (2007) referer til vil jeg med denne studien kunne bidra med et aktørperspektiv innenfor sosial kapital. I studien undersøker jeg ungdommene som kanskje ikke har en foreldre-barn relasjon som er preget av samhold. Dette er ungdommer som opplever foreldrene som kontrollerende og lite

omsorgsfulle, samt ungdom som har opplevd vold i nære relasjoner. Disse ungdommene kan dermed stå i fare for å ha mindre sosial kapital enn andre.

Når det gjelder deltakelse på fritidsklubb som en del av ungdommenes sosiale kapital, har blant annet Weller (2006) undersøkt hvordan ungdom gjennom engasjement og aktiviteter lager sine omgivelser og på denne måten skaper sosial kapital (Weller, 2006, s. 557). En annen som går i samme retning er Leonard (2008), som tar i bruk Thorntons (1995, 1996) sitt begrep «subkulturell kapital». I likhet med Morrow (1999) mener også Leonard at sosial kapital-teorien mangler indikatorer som fanger inn barn og unges virkelighet, fordi denne teorien primært er utarbeidet med voksne i fokus. Ungdom skaper sitt eget rom i samfunnet gjennom sub-kulturelle aktiviteter, som ofte kan gå på tvers av det voksensamfunnet verdsetter. Her knytter ungdommen sosiale bånd og utvikler egne kompetanser som fungerer som sosial kapital her og nå (Leonard, Sage Publications /2008, s. 236, 237, 240). I lys av både Weller (2006) og Leonard (2008) kan deltakelse på fritidsklubb sees på som en «subkulturell kapital» hvor ungdommene knytter relasjoner og bånd og utvikler atferd. I nyere studier identifiseres også fire negative konsekvenser av sosial kapital i bonding-relasjoner. Herunder eksklusjon av outsiders, overdrevne krav til medlemmene av en gruppe, restriksjoner på gruppedlemmenes individuelle frihet og sementering av felles følelse av motgang og opposisjon til samfunnet (Backe-Hansen et al., 2010, s. 157).

HVORDAN MÅLE SOSIAL KAPITAL HOS UNGDOMMENE

Ifølge Billett (2012) er sosial kapital vanskelig å definere, og spesielt vanskelig er det når det gjelder ungdom. Ungdom får mest utbytte av bonding-relasjoner ettersom venner og familie utgjør mesteparten av nettverkene deres. Derfor er det viktig å måle nettopp slike relasjoner når man skal undersøke sosial kapital hos ungdom (Billett, 2012, s. 9, 13). OECD Statistics Directorate klassifiserer sosial kapital i fire kategorier: personlige relasjoner, støtte fra sosialt nettverk, samfunnsengasjement og tillit- og samarbeidsnormer (Scrivens & Smith, 2013, s. 19, 20, 42). I denne studien er kategoriene personlige relasjoner, støtte fra sosialt nettverk og samfunnsengasjement relevante for å forstå sosial kapital hos ungdommer. Personlige relasjoner referer til menneskers nettverk, det vil si menneskene vi kjenner, og den sosiale atferden som bidrar til å etablere og vedlikeholde disse nettverkene. De negative effektene av personlige relasjoner, som for eksempel vold i nære relasjoner, blir noen ganger betegnet som den «mørke siden» av sosial kapital eller negativ sosial kapital. Støtte fra sosiale nettverk er et resultat av personlige relasjoner og referer til ressursene som er tilgjengelige for hver enkelt

person gjennom sine personlige nettverk. Styrken og kvaliteten på denne støtten har innvirkning på individuelle sosiale- og økonomiske utfall, og innenfor kategorien støtte fra sosialt nettverk står støtten folk kan få tilgang til sentralt. I min studie bruker jeg et mål på foreldrerelasjon og et mål på om ungdommene har opplevd vold i nære relasjoner som sosial kapital i form av personlige relasjoner og støtte fra sosialt nettverk. Samfunnsengasjement refererer til handling og nettverk på samfunnsnivå, slik som for eksempel klubbmedlemskap (Scrivens & Smith, 2013, s. 20). Ved å delta på fritidsklubb kan ungdommene tilegne seg positiv sosial kapital. Den positive sosiale kapitalen kan de få ved å danne vennskap, relasjoner og bånd til jevnaldrende. Negative sider ved klubb deltakelse kan være at problematferd kan oppstå, genereres eller opprettholdes på fritidsklubbene.

PROBLEMATFERD

I ungdomstiden etablerer enkelte livsstiler som er på kant med loven. Enkelte ungdommer utvikler i en tidlig alder utagerende eller antisosial atferd (Øia & Fauske, 2010, s. 233). For barn under kriminell lavalder er mindre grov vinningskriminalitet og skadeverk de vanligste lovbruddene, og de yngste begår ofte lovbrudd sammen med jevnaldrende. Blant eldre barn tar kriminaliteten nye former og blir ofte mer alvorlig (Justis- og politidepartementet, 2005, s. 5). Det er sammensatte årsaker til at noen ungdommer kommer på kant med samfunnet og utvikler former for antisosial atferd eller problematferd. Til grunn for de ulike teoriene om årsakene til problematferd ligger forestillingen om antisosialitet. Bjørnebekk og Bjørnebekk (2009, s. 240) definerer antisosial atferd som atferd som bryter med sosiale normer og regler, som ligger utenfor det vi ser på som normalt eller akseptabelt. Det kan blant annet handle om vandalisme og hæververk, tyverier eller alvorlige regelbrudd som å være ute om natten uten lov, rømme hjemmefra eller gjentatt skoleskulking. Etter denne definisjonen omfatter antisosial atferd også lovbrudd, ikke bare normbrudd.

Ungdommer med antisosial atferd er en heterogen gruppe, og det kan være ulike årsaker til atferden. Sosiologiske forklaringer legger vekt på sosial fattigdom, dårlige hjemmeforhold, problemer på skolen, antisosiale subkulturer, manglende sosial kontroll og et behov for eksperimentering og bryting av grenser. Opplevelsen av trygghet, kjærlighet og tillit i barneårene kan ha konsekvenser for evnen til å takle problemer senere i livet og evnen til innlevelse i andres situasjon (Øia & Fauske, 2010, s. 233-234). Ifølge Pape (1995, s. 35) er antisosial atferd preget av destruktivitet, upålitelighet, ulydighet og utagering. I denne studien undersøker jeg en mulig forklaring på problematferd, nemlig dårlige hjemmeforhold, nærmere

bestemt ungdom som har opplevd vold i nære relasjoner og som opplever sine foreldre som kontrollerende og lite omsorgsfulle.

FRITIDSKLUBB

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2011, s. 8) mener at fritid skal gi rom for aktivitet og engasjement, og at et godt oppvekstmiljø trenger åpne møteplasser med lav terskel for deltakelse hvor alle er velkommen. Et eksempel på åpne møteplasser er fritidsklubber. Samtidig som klubbene skal fange opp litt trøblete og vanskelige ungdom skal de også nå brede lag av ungdomsbefolkningen (Øia & Fauske, 2010, s. 204). Innenfor den sosialfaglige begrunnelsen for tiltak rettet mot barn og ungdom er det tradisjon for å jobbe forebyggende. Her vektlegges det igangsetting av tiltak for å unngå uønsket atferd eller skjevutvikling. Det er også tradisjon for å bygge opp ungdommene, og vektlegge at man gjennom å gi ungdom mestringsopplevelser og jobbe kvalifiserende gjør ungdom i stand til å ta gode valg senere i livet (Ungdom og Fritid, s. 6). Det kan likevel tenkes at noen type aktiviteter, som åpne møteplasser, kan skape en uheldig utvikling eller tiltrekke seg ungdom med problematferd, eller begge deler.

Ifølge Andersen og Seland (2019) ligner ungdommer som går på fritidsklubb i all hovedsak på de som ikke bruker tilbudet, men andelen risikoutsatte er noe høyere, og særlig blant dem som bruker fritidsklubbene hyppigst. Andersen og Seland benytter Ungdata fra 2015-2017 og viser blant annet at 8,3 prosent av ungdommene som har vært på klubb rapporterer å ha gjort mer enn ti regelbrudd, sammenlignet med 6,3 prosent for dem som ikke har vært på klubb. Dette indikerer at fritidsklubber i større grad rekrutterer eller tiltrekker seg ungdom som har atferdsmessig risikoutsatthet enn det andre fritidsaktiviteter gjør. Analysene viser også et moderat nivå av sosial ulikhet i rekrutteringen til klubbene med generelt høyere deltakelse blant ungdom med lav sosioøkonomisk status. Samtidig, når man sammenligner med øvrig ungdom, har ungdom som går på fritidsklubb sjeldnere svake vennsrelasjoner og de har flere fortrolige venner. Når ungdommene tilbringer mye tid på fritidsklubben, mener Andersen og Seland at miljøet på klubben kan ha gitt dem mulighet til å knytte disse relasjonene. En alternativ forklaring er ifølge Andersen og Seland at fritidsklubber i større grad rekrutterer eller tiltrekker seg ungdom som har sterke sosiale relasjoner enn det andre fritidsaktører gjør (Andersen & Seland, 2019, s. 9, 10, 28, 31).

Sammenhengen mellom deltakelse på fritidsklubb og problematferd kan ha ulike forklaringer. Mahoney, Stattin og Magnusson (2001) undersøkte om deltakelse på svenske fritidsgårder, tilsvarende fritidsklubb i Norge, førte til kriminalitet i sen barndom til midten av voksen alder for 498 gutter. Kriminaliteten økte blant guttene som deltok på fritidsgård. Mahoney og Stattin (2000) undersøkte svenske ungdommers involvering i fritidsaktiviteter, sosiale relasjoner mellom jevnaldrende og voksne og antisosial atferd. Studien viste at de som deltar i aktiviteter med mindre struktur har forholdsvis høye nivåer av antisosial atferd sammenlignet med de som deltar på andre organiserte fritidsaktiviteter. Dette kan tyde på at ungdom med antisosial atferd trekker mot fritidsaktiviteter med mindre struktur. Mahoney, Stattin og Lord (2004) undersøkte ungdoms deltakelse på svenske fritidsgårder og utviklingen av antisosial atferd i en longitudinell studie. Denne studien viste at deltakelse på fritidsgård og problematferd har forsterkende effekter, som at fritidsgårdene tiltrekker seg høyrisiko ungdom og at det sosiale miljøet som oppstår bidrar til utviklingen av antisosial atferd. I likhet med Andersen og Seland (2019) undersøker også jeg forekomsten av problematferd blant klubbungdom, men denne studien skiller seg fra overnevnte ved å undersøke problematferd blant ungdom i Oslo. Jeg undersøker også om denne sammenhengen delvis skyldes at disse ungdommene har opplevd vold i nære relasjoner, samt at min studie har datamateriale fra 2018.

FORELDRE OG VOLD I NÆRE RELASJONER

Autoritær oppdragelse, spesielt med sterke innslag av fysisk avstraffelse, har vist seg å være forbundet med senere utagerende problemer, først og fremst aggresjon og mobbing hos barnet (Olwéus 1993, Thompson, Hollis og Richards 2003, sitert i Broberg, Almqvist og Tjus 2006, s. 62-63). Blaasvær og Baiju (2018) har identifisert systematiske- og ikke systematisk oversikter som handler om sammenhengen mellom foreldrestil (og foreldreatferd) og atferd hos barn (Blaasvær & Baiju, 2018, s. 4). Et av funnene fra to oversikter peker i retning av at negative foreldrepraksiser er assosiert med antisosial atferd hos barn. En av disse oversiktene er Waller, Gardner og Hyde (2013) som tar for seg totalt 30 studier som har undersøkt sammenhengen mellom foreldrestiler, CU-trekk¹ og antisosial atferd hos ungdom. Funnene fra denne gjennomgangen tyder på at foreldrestil potensielt er knyttet til CU-trekk og videre at undergrupper med ungdom som har høye nivåer av både CU-trekk og antisosial atferd også ser ut til å ha opplevd en negativ foreldrestil (Waller et al., 2013, s. 593). Den andre oversikten er gjennomført av Human-Hendricks og Roman (2014, s. 2) og inkluderer åtte ulike studier. Resultatene viser at foreldrestil har sammenheng med antisosial atferd hos

ungdom og at disse foreldrestilene kan føres videre på tvers av generasjoner. En hard, inkonsekvent foreldrestil med svak tilknytning mellom forelder og ungdom, lavt nivå av foreldrekontroll og veiledning hadde sammenheng med antisosial atferd hos ungdom, og også i noen studier i ung voksen alder. Foreldre kan altså skape usunne relasjoner til barna sine, med påfølgende antisosial atferd hos ungdommer.

Ifølge Justis- og beredskapsdepartementet (2013) har barn som opplever vold i hjemmet en økt risiko for utrygghet, redusert helse og livskvalitet, også i voksen alder. Når barnet blir eldre finnes det en økt risiko for ulike former for atferdsproblemer og hverdagen kompliseres for barn som utvikler slik atferd. Problematferden blir problematisk både i skolesammenheng og vennerelasjoner, samt i kontakt med andre voksne og unge. På sikt kan også det å ha vært utsatt for vold resultere i egen voldelig atferd. Vold i nære relasjoner er ikke et ensartet fenomen. Det kan være ulike former for vold og volden kan finne sted i ulike nære relasjoner. Som begrep rommer det et stort felt og selv om det finnes fellestrekk er det også viktige forskjeller som nødvendiggjør ulike tiltak for å forebygge, beskytte og bistå den utsatte (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013, s. 12, 13, 28). Desto flere risikofaktorer et barn eksponeres for, desto større er sannsynligheten for senere alvorlig problemutvikling. På den andre siden er det likevel ikke slik at dette automatisk fører til skjevutvikling og atferdsproblematikk (Bekkehus, 2012; Johnsen, 2013; Johnsen & Schancke, 2010; Schancke, 2012). Ifølge Broberg, Almquist og Tjus (2006, s. 64) kan vold i familien bidra til at barnet lærer at vold er en anvendelig metode for å få viljen sin gjennom, og for å undertrykke andre personer. En mengde forskning viser at barn og unge med volds- og aggresjonsproblemer har hatt vanskelige oppvekstbetingelser som gir økt risiko for utvikling av atferdsproblemer, se for eksempel Duncan (2000); Fagan (2001); Finzi, Cohen, Sapir og Weizman (2000); Loukas, Piejak, Bingham, Fitzgerald og Zucker (2001); Swinford, Demaris, Cernkovich og Giordano (2000). Det å bli direkte utsatt for vold er typiske erfaringer for de som senere utvikler slik atferd (Bengtson, Steinsvåg & Terland, 2004, s. 47).

STUDIENS HYPOTESER

Tidligere studier tyder på at ungdom i Norge som deltar på fritidsklubb har begått flere regelbrudd enn ungdom som ikke går på klubb. I denne studien er derfor min første hypotese at ungdommer i alderen 13-16 som deltar aktiv på fritidsklubber i Oslo har mer problematferd enn de som ikke deltar på fritidsklubb. Studiens andre hypotese er at mer problematferd blant ungdom som deltar på fritidsklubb delvis kan forklares av at disse ungdommene oftere har

opplevd vold i nære relasjoner. Den tredje hypotesen i denne studien er at mer problematferd blant ungdom på klubb delvis kan forklares av en dårlig relasjon til foreldre.

DATA OG METODE

Jeg benytter datamateriale fra «Ung i Oslo 2018», en spørreundersøkelse som er gjennomført av velferdsforskningsinstituttet NOVA. Hensikten med spørreundersøkelsen er å kartlegge ungdommers liv på tvers av et bredt spekter av temaer. Over 25 000 elever, hovedsakelig i alderen 13–19 år, deltok i undersøkelsen som ble gjennomført på 84 Oslo-skoler i løpet av første kvartal i 2018. Det analytiske utvalget i denne studien består av elever som går på ungdomsskolen og som har svart på alle variabler som inkluderes i analysene (N=10780). Jeg har valgt å begrense utvalget til ungdomsskoleelever, ettersom deltakelse på fritidsklubb i større grad appellerer til de yngste tenåringene (Ung i Oslo, 2018, s. 1, 9-10, 36)

MÅLING AV PROBLEMATFERD

Den avhengige variabelen i analysene er problematferd. For å måle regelbrudd tar jeg utgangspunkt i følgende spørsmål: «Hvor mange ganger har du vært med på eller gjort noe av dette det siste året (de siste 12 månedene)»: a) Tatt med deg varer fra butikk uten å betale, b) med vilje ødelagt eller knust vindusruter, busseter, postkasser eller lignende (gjort hærverk), c) sprayet eller tagget ulovlig på vegger, bygninger, tog, buss eller lignende, d) lurt deg fra å betale på kino, idrettsstevner, buss, tog eller lignende, e) vært borte en hel natt uten at foreldrene dine visste hvor du var, og f) skulket skolen. Svaralternativene på de seks spørsmålene er «ingen ganger», «1 gang», «2-5 ganger», «6-10 ganger» og «11 ganger eller mer». Jeg konstruerte først en sumvariabel over antall regelbrudd som varierer fra 0-23. Her er alle med høyeste skår på de seks inkluderte variablene ekskludert. Deretter benyttet jeg sumvariabelen for regelbrudd til å lage en ny variabel med fire verdier som viser antall regelbrudd ungdommene har begått. Verdien 0 tilsvarer «ingen problematferd», verdien 1 er «lite problematferd» og tilsvarer 1-4 regelbrudd. Verdien 2 er «en del problematferd» som tilsvarer 5-8 regelbrudd og verdien 3 er «mye problematferd» som tilsvarer mellom 9 og 23 regelbrudd (Ung i Oslo, 2018, s. 66). I analysene bruker jeg problematferd som en dikotom variabel hvor de med ingen problematferd og lite problematferd har verdien 0 (kalt lite problematferd) og de som har en del og mye problematferd har verdien 1 (kalt mye problematferd).

FORKLARENDE VARIABLER

Når det gjelder deltakelse på *fritidsklubb* får ungdommene spørsmål om hvor mange ganger den siste måneden de har vært med på en rekke aktiviteter, inkludert fritidsklubb.

Svaralternativene er «ingen ganger», «1-2 ganger», «3-4 ganger» og «5 ganger eller mer». I denne studien er deltakelsen på fritidsklubb delt inn i tre kategorier med utgangspunkt i hyppigheten den siste måneden: «ikke aktiv» (ingen ganger på klubb), «litt aktiv» (en til to ganger på klubb) og «aktiv» (tre ganger eller oftere på klubb). Aktiv er en sammenslåing av gruppene 3-4 ganger og 5 ganger eller oftere. I regresjonsanalysen har jeg kodet om deltakelse på fritidsklubb til grupper av dummyvariabler og «ikke aktiv» er satt til referansegruppe, for å undersøke om de som er litt aktive eller aktive har mer problematferd.

For å måle *foreldrerelasjon* blir ungdommene spurt om hvordan de opplever sine foreldre med utgangspunkt i The Parental Bonding Instrument, heretter omtalt som PBI. PBI måler to dimensjoner, omsorg og overbeskyttelse (Tubman, 2011). I Ung i Oslo 2018 ble ungdommene bedt om å svare på følgende påstander om hvordan de opplever foreldrene sine: a) De liker at jeg tar mine egne avgjørelser, b) de forsøker å kontrollere alt jeg gjør, c) de er overbeskyttende, d) de snakker ikke noe særlig med meg, e) de forstår mine problemer og bekymringer og f) de hjelper meg ikke så mye som jeg trenger. Svaralternativene til påstandene var «passer svært godt», «passer ganske godt», «passer ganske dårlig» og «passer svært dårlig». For en mer intuitiv tolkning og for at alle variablene skal ha samme retning, slik som studiens øvrige variabler, har jeg snudd verdiene på svaralternativene til påstand b, c, d og f. Deretter konstruerte jeg en indeks av alle påstandene, målt som et gjennomsnitt, hvor jeg har satt til krav at tre av seks spørsmål må være besvart. For å måle validiteten på gjennomsnittsindeksen gjennomførte jeg en Cronbachs alfa test som viste en intern konsistens på 0,660. Dette er en skår som vanligvis regnes for å være under eller på grensen til hva som er akseptabelt, men ettersom disse variablene har et målenivå under intervallnivå og en tydelig skjev svarfordeling er dette et målenivå som kan aksepteres (Andersen & Dæhlen, 2017, s. 23; Gadermann, Guhn & Zumbo, 2012). Jeg har valgt å kode om indeksen til en kategorisk variabel med tre like store grupper: «god foreldrerelasjon», «middels foreldrerelasjon» og «dårlig foreldrerelasjon». Ungdommene som faller i kategorien «dårlig relasjon» er da den tredjedelen som opplever minst omsorg og mest sosial kontroll/overbeskyttelse, mens ungdommene som faller i kategorien «god relasjon» er den tredjedelen som opplever mest omsorg og minst kontroll/overbeskyttelse. Til

regresjonsanalysen har jeg kodet om til dummyvariabler hvor god relasjon er satt til referansekategori.

Vold i nære relasjoner måles med spørsmålet «har en voksen i familien din noen gang slått deg med vilje?». Jeg inkluderer dette spørsmålet som en kategorisk variabel i den innledende analysen med svaralternativene «nei aldri», «ja en gang», «to-fire ganger», «fem-ti ganger» og «mer enn ti ganger». For regresjonsanalysen har jeg kodet om vold i nære relasjoner til en gruppe av dummyvariabler med «nei, aldri» som referansekategori.

Variablene kjønn, klassetrinn og bydel er tatt med i regresjonsanalysen som kontrollvariabler. Kjønn er kodet med verdien 0 for gutter som er referansekategori. For regresjonsanalysen har jeg kodet om klassetrinn til grupper av dummyvariabler hvor åttende klasse er satt til å være referansekategori. Bydelsvariabelen er en firedelt variabel med kategoriene vestkant, indre øst, ytre øst og Østensjø/Nordstrand. Kategorien vestkant inkluderer bydelene Vestre Aker, Ullern, Nordre Aker og St. Hanshaugen. I kategorien Indre øst finner vi bydelene Sagene, Grünerløkka og Gamle Oslo. I Ytre Øst er bydel Bjerke, Alna, Stovner, Grorud og Søndre Nordstrand inkludert. Til regresjonsanalysen har jeg kodet om bydelskategoriene til dummyvariabler hvor vestkant er satt til referansekategori.

ANALYSESTRATEGI

Jeg har gjennomført alle analyser i SPSS 26. Den innledende analysen består av krysstabell som viser bivariate sammenhenger. I krysstabellen presenterer jeg først en fordeling av problematferd som dikotom variabel blant ungdomsskoleelever i Oslo. Videre presenterer jeg fordelingen av problematferd etter studiens øvrige variabler, henholdsvis kjønn, klassetrinn, fritidsklubb, bydelstilhørighet, vold i nære relasjoner og foreldrerelasjon. I regresjonsanalysen presenterer jeg først bivariate regresjonsmodeller og deretter fire multiple lineære regresjonsmodeller. Alle variabler jeg har inkludert i regresjonsanalysen er kodet om til grupper av dummyvariabler. For vold i nære relasjoner og foreldrerelasjoner er referansekategorien satt til «the best off category» som vil si at om verdiene øker så er utfallet mer negativt (Almquist, Ashir & Brännström, 2015, s. 177).

Jeg har valgt en lineær stegvis regresjonsanalyse for å undersøke om problematferd har lineær forbindelse med fritidsklubb, og om denne sammenhengen delvis kan forklares av vold i nære relasjoner og foreldrerelasjon, justert for kjønn, klassetrinn og hvor ungdommene bor.

Ungdommer som har opplevd vold i nære relasjoner står i fare for å utvikle problematferd, og fritidsklubber skal blant annet fange opp ungdom som er litt «trøblete». Derfor kontrollerer jeg for denne variabelen (modell 1) for å utelukke at sammenhengen mellom problematferd og fritidsklubb egentlig skyldes at disse ungdommene har opplevd vold i nære relasjoner. På samme måte kan ungdommer med en dårlig relasjon til sine foreldre stå i fare for å utvikle problematferd og disse ungdommene er det igjen ment at fritidsklubbene skal fange opp. Jeg kontrollerer derfor for ungdommenes opplevde foreldrerelasjon (modell 2) for å undersøke om sammenhengen endres når foreldrerelasjon holdes konstant. Det er noe flere gutter enn jenter som går på fritidsklubb, og gutter har en tendens til mer problematferd enn jenter. For å unngå at tendensen til mer problematferd blant ungdom på klubb skyldes at gutter, som også har mer problematferd, frekventerer fritidsklubben mer enn jenter, kontrollerer jeg for kjønn (modell 3). Jeg har også valgt å kontrollere for klassetrinn for å utelukke at sammenhengen mellom problematferd og fritidsklubb skyldes at de eldre, som har mer problematferd, oftere går på klubb enn de yngre (modell 3). Samlet går ungdom på hele østkanten mer på fritidsklubb enn øvrige ungdom. Ungdom som bor i indre øst har også mer problematferd. Det er en mulighet for at denne sammenhengen skyldes andre forhold enn at østkantungdom går på klubb. For å forsøke å ta hensyn til denne muligheten holder bydelstilhørighet konstant (modell 4).

For alle analysene som jeg inkluderer i denne studien har jeg gjennomført signifikanstester. P-verdien er satt til et signifikansnivå på $p < 0.05$. Det vil si at jeg aksepterer en usikkerhet på opptil fem prosent på at resultatene kan være et utslag av tilfeldighet. I krysstabellen har jeg benyttet kji-kvadrattest. Regresjonstabellen gjengir koeffisient, standardfeil (SE) og konfidensintervall, CI. Der konfidensintervallene ikke overlapper null viser koeffisienten en signifikant sammenheng med problematferd.

RESULTATER

Tabell 1. Krysstabell med nivå av problematferd det siste året etter kjønn, klassetrinn, fritidsklubb, bydelstilhørighet, vold i nære relasjoner og foreldrerelasjon. Prosent.

PROBLEMATFERD				
	Lite problematferd	Mye problematferd	Totalt	N
Alle	82.5	17.5	100	10780
Kjønn ***				
Gutt	77.5	22.5	100	5127
Jente	87.0	13.0	100	5653
Klassetrinn ***				
8. trinn	89.1	10.9	100	3768
9. trinn	80.0	20.0	100	3620
10. trinn	77.7	22.3	100	3392
Fritidsklubb ***				
Ikke aktiv	84.4	15.6	100	7711
Litt aktiv	82.1	17.9	100	1657
Aktiv	72.6	27.4	100	1412
Bydelstilhørighet ***				
Vestkant	80.5	19.5	100	3388
Indre øst	80.4	19.6	100	1265
Ytre øst	83.6	16.4	100	3842
Østensjø / Nordstrand	84.7	15.3	100	2285
Vold i nære relasjoner ***				
Aldri	84.9	15.1	100	9725
En gang	66.9	33.1	100	592
To til fire ganger	56.7	43.3	100	247
Fem til ti ganger	58.8	41.3	100	80
Mer enn ti ganger	41.2	58.8	100	136
Foreldrekontroll og omsorg ***				
God relasjon	88.2	11.8	100	5907
Middels god relasjon	77.5	22.5	100	4362
Dårlig relasjon	59.3	40.7	100	511

*p < 0,05, **p < 0,01, ***p < 0,001.

Tabell 1 viser at de aller fleste ungdommene i Oslo mener at de gjør lite eller ingenting galt som utgjør 82.5 prosent av utvalget, mens de med mye problematferd utgjør 17,5 prosent. Tabell 1 viser videre, som forventet, at en høyere prosentandel av guttene enn jentene faller inn under kategorien de med «mye problematferd» og at andelen av de med mye problematferd er høyere desto høyere klassetrinnet er. I tabellen ser vi også at de som ikke er aktive på klubb sjeldnere har problematferd (15.6 prosent) enn de som er aktive på klubb (27.4 prosent). Blant ungdommer som bor i indre øst har 19.6 prosent mye problematferd, mens 15.3 prosent av de som bor på Østensjø/Nordstrand mye problematferd. Av de som har opplevd vold i nære relasjoner mer enn ti ganger, har 58,8 prosent problematferd. Av de som har en god relasjon til foreldrene sine har 88.2 prosent lite problematferd. For ungdommene med en dårlig relasjon til sine foreldre, som opplever foreldrene som lite omsorgsfulle og overbeskyttende/kontrollerende, har 40.7 prosent problematferd.

REGRESJONSANALYSE

Tabell 2: Stegvis lineær regresjonsanalyse med dikotom variabel av problematferd som avhengig variabel

	Bivariat			Modell 1			Modell 2			Modell 3			Modell 4		
	b	SE	CI	b	SE	CI	b	SE	CI	b	SE	CI	b	SE	CI
Fritidsklubb (Ref. Ikke aktiv)															
Litt aktiv	.023	.010	.003-.043	.021	.010	.001-.041	.019	.010	-.001-.038	.024	.010	.005-.043	.032	.010	.013-.052
Aktiv	.118	.011	.096-.139	.107	.011	.086-.128	.102	.011	.081-.123	.102	.011	.082-.123	.115	.011	.094-.136
Vold i nære relasjoner (ref. Aldri)															
En gang	.180	.016	.149-.211	.179	.016	.148-.209	.143	.016	.112-.174	.140	.015	.110-.170	.139	.015	.108-.169
To til fire ganger	.282	.024	.235-.329	.278	.024	.231-.325	.223	.024	.176-.270	.219	.024	.173-.265	.219	.024	.173-.265
Fem til ti ganger	.261	.042	.179-.343	.249	.042	.167-.330	.179	.041	.097-.260	.178	.041	.097-.258	.179	.041	.099-.259
Mer enn ti ganger	.437	.032	.374-.500	.422	.032	.359-.484	.350	.032	.287-.413	.337	.032	.275-.399	.340	.032	.278-.402
Foreldrerelasjon (ref. god relasjon)															
Nokså god relasjon	.107	.007	.092-.121				.086	.007	.071-.100	.079	.007	.064-.093	.081	.007	.066-.095
Dårlig relasjon	.289	.017	.255-.322				.209	.018	.175-.243	.205	.017	.171-.239	.208	.017	.174-.242
Kjønn															
Gutt = 0	-.095	.007	-.109- .081							-.085	.007	-.98 - -.071	-.084	.007	-.097 - -.070
Klasse (Ref. 8 klasse)															
9. klasse	.091	.009	.074-.108							.088	.008	.071-.104	.087	.008	.070-.103
10. klasse	.114	.009	.096-.131							.113	.009	.097-.130	.114	.009	.097-.131
Bydelstilhørighet (Ref. Vestkant)															
Indre øst	.002	.013	-.023-.026										-.014	.012	-.037 - .009
Ytre øst	-.030	.009	-.048- -.013										-.059	.009	-.076 - -.042
Nordstrand /Østensjø	-.041	.010	-.061- -.021										-.042	.010	-.061 - -.023
Konstant	.156	.004		.135	.004		.096	.005		.077	.008		.105	.009	
R²	.010			.049			.069			.097			.101		

Konstant og R² i den bivarierte modellen gjelder for deltakelse på fritidsklubb. Alle modeller i regresjonsanalysen er testet for multikollinearitet og alle har et resultat på VIF under 3.

BIVARIATE SAMMENHENGER

Den første kolonnen i tabell 2 viser bivariat sammenheng mellom alle variablene i analysen og den dikotome variabelen for problematferd. Her er ingen av variablene kontrollert for hverandre, og på denne måten ser vi sammenhengen hver enkelt av variablene har med problematferd. Vi kan se hvordan disse sammenhengene endrer seg ettersom jeg kontrollerer for flere variabler i analysens øvrige modeller. De bivariate sammenhengene viser at ungdommene som er «litt aktive» på klubb har 2,3 prosentpoeng høyere sannsynlighet for å havne i gruppen med mye problematferd, mens de ungdommene som er «aktive» på fritidsklubb har 11,8 prosentpoeng høyere sannsynlighet, sammenlignet med de som ikke går på klubb. Disse sammenhengene er statistisk signifikante (CI: 0.3 - 4.3 og 9.6 - 13.9). For ungdommen som har opplevd vold i nære relasjoner mer enn ti ganger er sannsynligheten 43,7 prosentpoeng høyere (CI: 37.4 – 50.0) for å havne blant de med mye problematferd og for de som har en dårlig relasjon til sine foreldre, at de opplever lite omsorg og mye overbeskyttelse er sannsynligheten 28,9 prosentpoeng høyere (CI: 25.5 - 32.2) sammenlignet med referansegruppen.

MULTIVARIATE SAMMENHENGER

For å redusere risikoen for falsk sammenheng mellom problematferd og fritidsklubb, undersøker jeg om deler av denne sammenhengen kan forklares av andre variabler. *Modell 1* inkluderer deltakelse på fritidsklubb og opplevd vold i nære relasjoner, og viser at de som er aktive i fritidsklubb har 10,7 prosentpoeng (CI: 8.6 – 12.8), høyere sannsynlighet for å være i gruppen med «mye problematferd» sammenlignet med referansegruppen som er «ikke aktiv». Sammenhengen mellom aktiv deltakelse på fritidsklubb og problematferd reduseres noe sammenlignet med den bivariate sammenhengen (koef 11.8 og CI: 9.6 - 13.9), noe som kan tyde på at vold i nære relasjoner forklarer deler av sammenhengen mellom deltakelse på fritidsklubb og problematferd. Konfidensintervallene for «litt aktiv» og «aktiv» på klubb er imidlertid overlappende mellom den bivariate modellen og modell 1. Det er derfor ikke grunnlag for å med sikkerhet fastslå at vold i nære relasjoner forklarer hvorfor ungdom på klubb har mer problematferd. Denne modellen viser også at de som har opplevd vold i nære relasjoner mer enn ti ganger har 42,2 prosentpoeng høyere sannsynlighet for å havne blant de som har mye problematferd enn de som oppgir å aldri ha opplevd dette. Modell 1 forklarer 4,9 prosent av variasjonen i problematferd.

Modell 2 kontrollerer for den uavhengige variabelen foreldrerelasjon. Sammenhengen mellom aktiv deltakelse på fritidsklubb og problematferd har nå en koeffisient på 10.2 (CI: 8.1 - 12.3), som er en minimal reduksjon fra koeffisient 10.7 (CI: 8.6 - 12.8) i modell 1. Med en tilnærmet uendret koeffisient ser foreldrerelasjon i liten grad ut til å forklare hvorfor ungdom som går på fritidsklubb har mer atferdsproblemer enn ungdom som ikke går på klubb. At foreldrerelasjon ikke er en sentral forklaring på hvorfor ungdom på fritidsklubb har mer problematferd forsterkes av det overlappende konfidensintervallet for fritidsklubb i modell 1 og 2. Modell 2 forklarer 6,9 prosent av variasjonen i problematferd.

Modell 3 inkluderer kontrollvariablene kjønn og klassetrinn. I modell 3 undersøker jeg således sammenhengen mellom deltakelse på fritidsklubb og problematferd når kjønn og klassetrinn holdes konstant. Koeffisienten er stabil for «aktiv» på fritidsklubb sammenlignet med modell 2 (koef, 10.2, CI: 8.1 – 12.3), mens den blir svakere for samtlige koeffisienter for vold i nære relasjoner og opplevd foreldrerelasjon i modell 3 sammenlignet med modell 2. At koeffisienten er stabil for aktiv deltakelse på fritidsklubb tyder på at kjønn og klassetrinn ikke forklarer sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb. Reduksjonen i vold i nære relasjoner og opplevd foreldrerelasjon kan tyde på at kjønn og klassetrinn forklarer noe av sammenhengen mellom vold i nære relasjoner, foreldrerelasjon og problematferd. Jenter har 8,5 prosentpoeng mindre sannsynlighet enn gutter for å havne blant de med mye problematferd (CI: -9.8 - -7.1) og at sannsynligheten er høyere for å havne i denne gruppen desto høyere klassetrinn man tilhører. For niende klasse er sannsynligheten 8,8 prosentpoeng høyere (CI: 7.1 - 10.4) og for tiende klasse 11,3 prosentpoeng høyere (CI: 9.7 - 13.0). Jeg trekker frem dette funnet fordi det kan gi en pekepinn på hvor en forbyggende innsats mot problematferd bør rettes. Modellen forklarer 9,7 prosent av variasjonen i problematferd.

I *modell 4* undersøker jeg sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb når jeg i tillegg til å kontrollere for vold i nære relasjoner, foreldrerelasjon, kjønn og klassetrinn også kontrollerer for bydelstilhørighet. Jeg undersøker her sammenhengen mellom deltakelse på fritidsklubb og problematferd for ungdommer som har opplevd like mye vold i nære relasjoner, som har en lik relasjon til sine foreldre, likt kjønn og klassetrinn og for ungdommene som bor i samme bydel. Sammenhengen mellom deltakelse på fritidsklubb og problematferd øker fra 2,4 prosentpoeng (CI: 0.5 – 4.3) i modell 3 for «litt aktiv» på klubb til 3,2 prosentpoeng (CI: 1.3 – 5.2) i modell 4. For «aktiv» på klubb øker sammenhengen fra

10,2 prosentpoeng (CI: 8.2 – 12.3) i modell 3 til 11,5 prosentpoeng (CI: 9.4 – 13.6) i modell 4 som holder bydelstilhørighet konstant. Dette kan tyde på at bydelstilhørighet forklarer noe av sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb. Modell 4 forklarer 10,1 prosent av variasjonen i gruppen de med mye problematferd.

DISKUSJON AV HOVEDFUNN

PROBLEMATFERD BLANT UNGDOM I OSLO PÅ FRITIDSKLUBB

Et av formålene med denne studien var å undersøke om det var mer problematferd blant ungdom på fritidsklubb sammenlignet med ungdom som ikke går på klubb. Analysene viste at en slik sammenheng eksisterer for Osloungdommene og at sammenhengen er sterkere jo mer aktive de er på klubb. Funnet består også når jeg i regresjonsanalysen kontrollerer for kjønn og klasstrinn. Vold i nære relasjoner og bydelstilhørighet viser en tendens til å være delforklaringer til den etablerte sammenhengen. Resultatene forteller oss at flere av ungdommene som har vært på klubb rapporterer om høy grad av problematferd sammenlignet med ungdom som ikke går på klubb, noe som er i tråd med studien til Andersen og Seland (2019). Til tross for uvisheten om hva den observerte sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb skyldes, ønsker jeg likevel å fremheve noen ulike og mulige forklaringer. Fritidsklubb bruker jeg som et mål på sosial kapital på mesonivå, og deltakelse kan gi ungdommene tilgang til sosiale ressurser. Vi så tidligere at begrunnelsene for å drive fritidsklubb var ulike, blant annet innebærer det et forebyggende aspekt (Ungdom og Fritid). Det kan likevel være slik at klubbene kan skape en uheldig utvikling eller tiltrekke seg ungdom med problematferd. Ungdommer på klubb kan tilegne seg eller generere problematferd. I studien fra Mahoney, Stattin, og Magnusson (2001) økte kriminaliteten for alle guttene som deltok på fritidsgård. Dette kan gi et bilde av at deltakelse på fritidsklubb kan føre til mer problematferd.

Vi kan også se for oss at problematferd fører til deltakelse på fritidsklubb. Mahoney og Stattin (2000) viste at ungdom som deltar i aktiviteter med mindre struktur, som fritidsklubber, har mer antisosial atferd enn øvrig ungdom. Ifølge Andersen og Seland (2019) ligner ungdommer som går på fritidsklubb i all hovedsak på de som ikke bruker tilbudet, men andelen risikoutsatte er noe høyere. Dette kan tyde på at ungdom med tilgang til færre sosiale ressurser og dermed mindre sosial kapital trekker mot fritidsklubber i større grad enn ungdommer med mer sosial kapital. Et tredje alternativ er at problematferd og deltakelse på

fritidsklubb er gjensidig forsterkende. En studie av Mahoney et al. (2004) tyder på nettopp dette, at problematferd og deltakelse i fritidsklubb har noen forsterkende effekter. Studien viser at aktiviteter som mangler struktur og ferdighetsbyggende mål ser ut til å tiltrekke seg høyrisiko ungdom og det sosiale miljøet som oppstår bidrar til utviklingen av antisosial atferd (Mahoney et al., 2004). På denne måten kan ungdom med mindre sosial kapital starte på klubben og samtidig få problematferd ytterligere forsterket av klubbens andre medlemmer. Samtidig kan også ungdommene med problematferd da igjen bidra til å øke andres nivå av problematferd. På den andre siden er det ikke slik at deltakelse på fritidsklubb kun fører til problematferd. Fritidsklubbene kan være et egnet sted for å se og komme i kontakt med ungdommer som er risikoutsatte. Ungdommene kan også tilegne seg positiv sosial kapital i form av sosiale ressurser på klubben. Hvis vi tar utgangspunkt i at fritidsklubber gir ungdommen mulighet til å tilegne seg det Leonard (2008) kaller subkulturell kapital så kan fritidsklubben være et sted hvor ungdommene kan knytte relasjoner og bånd. Dette kan igjen stemme overens med Andersen og Seland (2019) sitt funn om at svake vennsrelasjoner er mer uvanlig blant ungdom på klubb enn hos annen ungdom. Faktisk er det slik at de som går på fritidsklubb har flere fortrolige venner enn øvrige ungdom. Min studie har et tverrsnittdesign, det vil si at den kartlegger årsaken og virkningen samtidig (Thrane, 2018, s 146), og kan dermed ikke bidra med årsaksforklaringer. Vi kan derfor ikke være sikre på om den observerte sammenhengen mellom problematferd og fritidsklubb skyldes at klubbene bidrar til problematferd, at ungdommer med problematferd trekkes mot fritidsklubbene eller en kombinasjon av disse.

VOLD I NÆRE RELASJONER BLANT UNGDOM MED PROBLEMATFERD PÅ FRITIDSKLUBB

Det andre formålet med denne studien var å undersøke om noe av sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb skyldes av disse ungdommene også har opplevd vold i nære relasjoner. Artikkelens analyser viser en tendens til at vold i nære relasjoner er en delforklaring på denne sammenhengen. Vi ser også at vold i nære relasjoner forklarer 3,9 prosent av variasjonen i problematferd. Til tross for at jeg ikke med sikkerhet kan fastslå denne delforklaringen, fordi konfidensintervallene overlapper hverandre, er det likevel verdt å diskutere og belyse denne tendensen. Vold i nære relasjoner benytter jeg som et mål på sosial kapital. Tanken bak dette er at ungdom som ikke har opplevd vold i nære relasjoner kan ha tilgang til mer sosial kapital enn dem som har opplevd dette. I følge Justis- og

beredskapsdepartementet (2013) har barn som opplever vold i hjemmet en økt risiko for å utvikle ulike former for atferdsproblemer når de blir eldre, og som nevnt viser også en mengde forskning at barn og unge med for eksempel aggresjonsproblemer har hatt vanskelige oppvekstbetingelser, som gir økt risiko for utvikling av atferdsproblemer.

Selv om jeg ikke kan hevde noen kausale sammenhenger med funn fra mine analyser er en mulig årsakssammenheng, med støtte fra tidligere forskning, at ungdommene i denne studien som har opplevd vold i nære relasjoner også har mer problematferd. Når ungdom på fritidsklubb oftere har mer problematferd enn ungdom som ikke går på klubb, kan det derfor være en mulighet for at flere av disse ungdommene også har opplevd vold i nære relasjoner. Videre kan det tenkes at disse ungdommene har tilgang til mindre sosial kapital enn ungdom som ikke har opplevd vold i nære relasjoner, ettersom barn og unges tilgang til sosial kapital sterkt avhenger av foreldrene (Barstad, 2014). Det er nærliggende å tenke at det å oppleve vold i nære relasjoner skaper en utrygg relasjon mellom ungdom og forelder som igjen kan føre til at ungdommene mister en viktig tilgang til sosial kapital. Dette kan være med på å forsterke den uønskede atferden. Hvis vi tenker på vold i nære relasjoner som en negativ sosial kapital kan dette være en forklaring på utvikling av antisosial atferd hos ungdom. Studien går ikke videre inn på hvorfor en slik sammenheng eksisterer og dette er et spørsmål som i liten grad er besvart gjennom empirisk forskning. Jeg oppfordrer til at fremtidige studier forsøker å belyse dette. En alternativ årsakssammenheng kan være at problematferden fører til vold i nære relasjoner. Dette er en årsakssammenheng som jeg ikke undersøker nærmere her.

LITE OMSORG OG HØY GRAD AV SOSIAL KONTROLL SOM FORKLARING PÅ MER PROBLEMATFERD BLANT UNGDOM PÅ FRITIDSKLUBB

Det tredje formålet med denne studien var å undersøke om deler av sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb kunne forklares av at disse ungdommene også har en dårlig relasjon til foreldrene sine. Den multivariate analysen viste en minimal reduksjon på sammenhengen mellom deltakelse på fritidsklubb og problematferd, og det så dermed ut til at foreldrerelasjon i liten grad forklarer hvorfor ungdom som går på fritidsklubb har mer problematferd enn ungdom som ikke går på klubb. Likevel viser regresjonsanalysen at foreldrerelasjon forklarer to prosent av variasjonen i problematferd. Sosial kapital i form av bonding-relasjoner kan være relasjon til foreldre, slik jeg har målt i denne studien. Dette kan gi oss en pekepinn på om ungdommene har nære bånd til foreldrene sine fra et

aktørperspektiv, slik som blant annet Holland et al. (2007) etterlyser når det gjelder sosial kapital hos ungdom. Ungdommene som opplever å ha en dårlig relasjon med sine foreldre kan stå i fare for å miste tilgang til viktige sosiale ressurser og dermed ha tilgang til mindre sosial kapital, i likhet med ungdommene som opplever vold i nære relasjoner, ettersom deres sosiale kapital til en viss grad fortsatt avhenger av foreldrene. En dårlig opplevd relasjon til foreldre kan påvirke ungdommens livskvalitet og skape utrygghet (Barstad, 2014).

Videre peker Øia og Fauske (2010) på hvordan opplevelsen av trygghet, kjærlighet og tillit er i barneårene kan ha konsekvenser for hvordan man takler problemer senere i livet. Det viser studien fra Human-Hendricks og Roman (2014) som blant annet fant at en hard, inkonsekvent foreldrestil med svak tilknytning mellom foreldre og ungdom hadde sammenheng med antisosial atferd hos ungdom. Hvis vi skal tenke kausalt er det en mulighet for at foreldre kan skape et usunt miljø og en usunn relasjon til sine barn som igjen kan føre til antisosial atferd. Dette finner også Waller et al. (2013) i sin gjennomgang av 30 studier som blant annet undersøker sammenhengen mellom foreldrestiler og antisosial atferd hos ungdom.

Undergrupper med ungdom som har høye nivåer av manglende skyldfølelse, anger, empati og antisosial atferd ser ut til å ha opplevd en negativ foreldrestil. Når jeg måler foreldrerelasjon inkluderer dette en dimensjon av kontroll, nærmere bestemt sosial kontroll. Portes (1998) mener dette er en av de negative sidene ved sosial kapital. Ifølge Backe-Hansen et al. (2010) som henviser til Portes (1998) og Bazemore og Erbe (2003) kan slik negativ sosial kapital bli brukt som en forklaring på utvikling av antisosial atferd.

DE FIRE NEGATIVE KONSEKVENSENE AV SOSIAL KAPITAL

Backe-Hansen et al. (2010) har presentert fire mulige negative konsekvenser av sosial kapital som er identifisert i nyere studier. Konsekvensene er eksklusjon av outsiders, overdrevne krav til medlemmene av en gruppe, restriksjoner på gruppemedlemmenes individuelle frihet og sementering av felles følelse av motgang og opposisjon til samfunnet.

Slik jeg ser det kan tre av disse negative konsekvensene av sosial kapital føre til mer problematferd blant ungdom. Hvis en ungdom føler seg utenfor og ekskludert er det nærliggende å tenke at veien til problematferd kan være kortere enn om vedkommende hadde følt seg inkludert. I tillegg vet vi at dagens ungdom møter et press om å prestere på mange ulike arenaer. Blir dette presset for stort kan enkelte ungdommer falle utenfor og begynne med handlinger som bryter med gjeldene normer. Den siste konsekvensen, sementering av felles følelse av motgang og opposisjon til samfunnet, kan også være aktuelt for ungdom med

problematferd. De kan finne tilhørighet med andre ungdom som også har en høyere grad av problematferd. Dette kan også være en mulig forklaring på at klubbungdom har mer negativ atferd enn ungdom ikke går på klubb. Tanken bak denne påstanden er en kombinasjon av seleksjon og kausalitet. Hvis vi skal tenke kausalt er det en mulighet for at en ond sirkel oppstår hvor ungdom som allerede har problematferd møter hverandre på fritidsklubb og på denne måten også påvirker hverandre negativt.

STYRKER OG BEGRENSNINGER VED STUDIEN

For denne studien er det en styrke at datamaterialet jeg har benyttet er fra UngData. Ung i Oslo (2018, s. 10) vurderer datakvaliteten til å være god og de mener videre at undersøkelsen er egnet til å gi et generelt bilde av hvordan ungdom i Oslo har det. Undersøkelsen er anonym på ungdomstrinnet. Elevene fikk også beskjed om at de kunne hoppe over spørsmål de ikke ønsket å besvare og til enhver tid trekke seg (Ung i Oslo, 2018, s. 10). En begrensning ved studien, som allerede er bemerket, er at den ikke kan bidra til å forklare årsaksforholdet mellom deltakelse på fritidsklubb og problematferd. Likevel har studien vist at disse to henger sammen og presentert mulige forklaringer. Studien er også basert på selvrapporterte data som kan innebære en risiko for målefeil hvis ungdommene misforstår spørsmål, husker feil eller krysser av feil. En annen begrensning kan være at tendensen til mer problematferd blant ungdommer på klubb fremdeles kan skyldes andre forklaringsvariabler som ikke er inkludert i denne analysen. Mine analyser kan forklare 10,1 prosent av variasjonen i problematferd.

KONKLUSJON

Den økende ungdomskriminalitet i Oslo får stor oppmerksomhet, men hva som kreves for å snu denne samfunnstrenden er det ulike oppfatninger om. Fritidsklubber brukes som en del av det forebyggende arbeidet og det finnes ubestridelig flere fordeler ved dette. Det kan likevel diskuteres, med bakgrunn i artikkelens funn, hvorvidt en satsning på flere fritidsklubber, slik disse er organisert på nåværende tidspunkt, utelukkende er en positiv forebyggende innsats mot den økende ungdomskriminaliteten i Oslo. Oppsummert kan vi si at studiens funn tyder på at en forebyggende innsats bør rettes mot hele Oslo, og i større grad mot gutter på lavere klassetrinn for å hindre en eskalering i antall regelbrudd ettersom ungdommene blir eldre. Videre peker funnene fra analysene i retning av at arbeid inn mot familier kan være et viktig ledd i arbeidet med problematferd da opplevd vold i nære relasjoner viser en tendens til å forklare deler av sammenhengen mellom problematferd og deltakelse på fritidsklubb. Videre

forskning bør derfor undersøke og utdype nærmere flere aspekter ved familier og relasjoner innad i familien og hvordan disse bidrar til problematferd blant ungdom som går på fritidsklubb.

LITTERATURLISTE

- Almquist, Y. B., Ashir, S. & Brännström, L. (2015). *A guide to quantitative methods*. . Stockholm: Chess.
- Andersen, P. L. & Dæhlen, M. (2017). *Sosiale relasjoner i ungdomstida : identifisering og beskrivelse av ungdom med svake relasjoner til foreldre, skole og venner*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2017/Sosiale-relasjoner-i-ungdomstida>
- Andersen, P. L. & Seland, I. (2019). Fritidsklubber i et folkehelseperspektiv. Analyser av statlige dokumenter 2007–2017 og Ungdata 2015–2017. I: Oslo NOVA. Hentet fra <http://hdl.handle.net/20.500.12199/1312>
- Backe-Hansen, E., Berglund, F., Hasund, I. K., Hydle, I., Lauglo, J., Moshuus, G. H., ... Ødegård, G. (2010). *Sosial kapital og andre kapitaler hos barn og unge i Norge : flervitenskapelige politikk- og forskningsutfordringer*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Hentet fra http://www.nova.no/asset/4609/1/4609_1.pdf
- Bakken, A. (2019). Ungdata 2019. Nasjonale resultater. I: NOVA, Oslomet. Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/Ungdata-2019.-Nasjonal-resultater>
- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2011). *Barn og unges fritidsmiljø og deltakelse og innflytelse - rettigheter, lover og regelverk*. (Rundskriv Q-12/2011). Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barn-og-ungdom/barn_og_unge_fritidsmiljo/rundskriv_q_12_2011_web.pdf
- Barstad, A. (2014). *Levekår og livskvalitet : vitenskapen om hvordan vi har det*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Bazemore, G. & Erbe, C. (2003). Operationalizing the Community Variable in Offender Reintegration: Theory and Practice for Developing Intervention Social Capital. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 1(3), 246-275. <https://doi.org/10.1177/1541204003001003002>
- Bekkehus, M. (2012). Resiliens - hvorfor klarer noen barn seg på tross av risiko? Hentet fra <http://www.forebygging.no/Artikler/2014-2012/Resiliens---hvorfor-klarere-noen-barn-seg-pa-tross-av-risiko/>
- Bengtson, M., Steinsvåg, P. Ø. & Terland, H. (2004). *Ungdom bak volden : forståelse og behandling av ungdom med volds- og aggresjonsproblem*. Oslo: Universitetsforl.
- Billett, P. (2012). Indicators of Youth Social Capital: The Case for Not Using Adult Indicators in the Measurement of Youth Social Capital. *Youth Studies Australia*, 31(2), 9.
- Bjørnebekk, R. T. & Bjørnebekk, G. (2009). Alvorlige atferdsproblemer og antisosialitet. Bilder av ungdom i trøbbel - som skaper trøbbel. I R. Hjermand & K. Haanes (Red.), *BARN* (s. 228-235). Oslo: Universitetsforlaget

- Blaasvær, N. & Baiju, N. (2018). Sammenhenger mellom foreldrestiler og utfall hos barn: Systematisk litteratursøk med sortering. Hentet fra <https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2018/sammenhenger-mellom-foreldrestiler-og-utfall-hos-barn-rapport-2018.pdf>
- Broberg, A., Almquist, K. & Tjus, T. (2006). *Klinisk barnpsykologi. Utvikling på avveier*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology* 94, 95-120. Hentet fra https://www.jstor.org/stable/2780243?seq=1#metadata_info_tab_contents
- Crosnoe, R. (2004). Social Capital and the Interplay of Families and Schools. *Journal of Marriage and Family*, 66(2), 267-280. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2004.00019.x>
- Duncan, R. D. (2000). Childhood Maltreatment and College Drop-Out Rates: Implications for Child Abuse Researchers. *Journal of Interpersonal Violence*, 15(9), 987-995. <https://doi.org/10.1177/088626000015009005>
- Fagan, A. (2001). The Gender Cycle of Violence: Comparing the Effects of Child Abuse and Neglect on Criminal Offending for Males and Females. *Violence and Victims*, 16(4), 457-474. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.16.4.457>
- Finzi, R., Cohen, O., Sapir, Y. & Weizman, A. (2000). Attachment Styles in Maltreated Children: A Comparative Study. *Child Psychiatry and Human Development*, 31(2), 113-128. <https://doi.org/10.1023/A:1001944509409>
- Frøyland, L. R. & Sletten, M. A. (2012). Mindre problematferd for de fleste, større problemer for de få? ; en studie av tidstrender i problematferd: 1992, 2002 og 2010. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 12(2), 43-66. Hentet fra <https://journals.hioa.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1021/889>
- Gadermann, A. M., Guhn, M. & Zumbo, B. D. (2012). *Estimating Ordinal Reliability for Likert-Type and Ordinal Item Response Data: A Conceptual, Empirical, and Practical Guide*.
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2019). *Folkehelsemeldinga. Gode liv i eit trygt samfunn*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/84138eb559e94660bb84158f2e62a77d/nn-no/pdfs/stm201820190019000dddpdfs.pdf>
- Holland, J., Reynolds, T. & Weller, S. (2007). Transitions, Networks and Communities: The Significance of Social Capital in the Lives of Children and Young People. *Journal of Youth Studies*, 10(1), 97-116. <https://doi.org/10.1080/13676260600881474>
- Human-Hendricks, A. R. & Roman, N. V. (2014). What is the link between antisocial behaviour of adolescents and parenting: A systematic review of parental practices to manage antisocial behaviour. Hentet fra [https://www.researchgate.net/profile/Nicolette_Roman/publication/263188862_What_is_the_link_be-tween_antisocial_behavior_of_adolescents_and_parenting_A_systematic_review_of_parental_prac-tices_to_manage_antisocial_behavior/links/56cc4b7708ae1106370d8363/What-is-the-](https://www.researchgate.net/profile/Nicolette_Roman/publication/263188862_What_is_the_link_between_antisocial_behavior_of_adolescents_and_parenting_A_systematic_review_of_parental_practices_to_manage_antisocial_behavior/links/56cc4b7708ae1106370d8363/What-is-the-)

[link-between-antisocial-behavior-of-adolescents-and-parenting-A-systematic-review-of-parental-practices-to-manage-antisocial-behavior](#)

- Johnsen, L. (2013). Problematferd i et relasjonelt perspektiv. *Rusfag*, (1), 25-34. Hentet fra <http://kompetansesenterrus.no/file/1problematferd-v-linda-johnsen.pdf>
- Johnsen, L. & Schancke, V. (2010). *Tidlig rusforebyggende intervensjon : kunnskapsgrunnlag og implikasjoner for handling*. Narvik: KoRus-Nord. Hentet fra <http://www.korusnord.no/Global/Publikasjoner/Skriftserier/Skrift1-2010-OK.pdf>
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2013). *Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner : det handler om å leve*. Oslo: Departementenes servicesenter. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/1cea841363e2436b8eb91aa6b3b2d48e/no/pdfs/stm201220130015000dddpdfs.pdf>
- Justis- og politidepartementet. (2005). *Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet (2005-2008)*. Oslo: Justis- og politidepartementet. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplan_sammen_mot_barne_ungdomskriminalitet.pdf
- Leonard, M. (2008). Social and Subcultural Capital Among Teenagers in Northern Ireland. *Youth & Society*, 40(2), 224-244. <https://doi.org/10.1177/0044118X08314243>
- Loukas, A., Piejak, L. A., Bingham, C. R., Fitzgerald, H. E. & Zucker, R. A. (2001). Parental Distress as a Mediator of Problem Behaviors in Sons of Alcohol-Involved Families *. *Family Relations*, 50(4), 293-301. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2001.00293.x>
- Mahoney, J. L. & Stattin, H. (2000). Leisure activities and adolescent antisocial behavior: The role of structure and social context. *Journal of Adolescence*, 23(2), 113-127. <https://doi.org/10.1006/jado.2000.0302>
- Mahoney, J. L., Stattin, H. & Lord, H. (2004). Unstructured youth recreation centre participation and antisocial behaviour development: Selection influences and the moderating role of antisocial peers. *International Journal of Behavioral Development*, 28(6), 553-560. <https://doi.org/10.1080/01650250444000270>
- Mahoney, J. L., Stattin, H. & Magnusson, D. (2001). Youth recreation centre participation and criminal offending: A 20-year longitudinal study of Swedish boys. *International Journal of Behavioral Development*, 25(6), 509-520. <https://doi.org/10.1080/01650250042000456>
- Morrow, V. (1999). Conceptualising social capital in relation to the well-being of children and young people: a critical review. *Sociological Review*, 47(4), 744-765. <https://doi.org/10.1111/1467-954X.00194>
- Pape, H. (1995). *Karakteristika ved ungdomskriminalitet og unge lovovertredere*. Oslo: Politihøgskolen.
- Portes, A. (1998). Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology. *Annu. Rev. Sociol.*, 24(1), 1-24. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.1>
- Schancke, V. A. (2012). Skolen som ressurs i det lokale folkehelsearbeidet. *Rusfag*, 4(1), 45-57. Hentet fra <http://kompetansesenterrus.no/file/5-2012-skolen-og-folkehelse.pdf>
- Scrivens, K. & Smith, C. (2013). *Four Interpretations of Social Capital: An Agenda for Measurement* Paris: OECD Publishing.
- Swinford, S. P., Demaris, A., Cernkovich, S. A. & Giordano, P. C. (2000). Harsh Physical Discipline in Childhood and Violence in Later Romantic Involvements: The

- Mediating Role of Problem Behaviors. *Journal of Marriage and Family*, 62(2), 508-519. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00508.x>
- Tubman, D. (2011). Evaluating the psychometric properties of an emerging adult version of the Parental Bonding Instrument (PBI). I: ProQuest Dissertations Publishing.
- Ung i Oslo. (2018). *NOVA Rapport 6/18*. Oslo: NOVA. Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2018/Ung-i-Oslo-2018>
- Ungdom og Fritid. Kompendium til ungdom og fritids opplæringsprogram. Hentet fra <https://www.ungdomogfritid.no/kurs-og-ressurser/publikasjoner/>
- Waller, R., Gardner, F. & Hyde, L. W. (2013). What are the associations between parenting, callous–unemotional traits, and antisocial behavior in youth? A systematic review of evidence. *Clinical Psychology Review*, 33(4), 593-608. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2013.03.001>
- Weller, S. (2006). Skateboarding Alone? Making Social Capital Discourse Relevant to Teenagers' Lives, 9(5), 557 - 574. <https://doi.org/10.1080/13676260600805705>
- Øia, T. & Fauske, H. (2010). *Oppvekst i Norge* (2. utg.). Oslo: Abstrakt forlag AS.

ⁱ CU står for callous-unemotional og trekkene kan innebære egenskaper som manglende skyldfølelse, anger, emosjonelt språk og empati